

Prawo konsumenckie

w Polsce

Uwagi ogólne o prawie konsumenckim

.

Płaszczyzna prawna ochrony

KONSTYTUCJA	PAŃSTWO ZAPEWNIĄ OCHRONĘ KONSUMENTÓW
PRAWO UNII EUROPEJSKIEJ	GŁÓWNIEMIA NA CELU BUDOWĘ WSPÓLNEGO RYNKU. OCHRONA KONSUMENTÓW MA MIEJSCE PRZY TEJ OKAZJI
PRAWO KRAJOWE	A) IMPLEMENTACJA DYREKTYW
	B) WŁASNE INSTRUMENTY OCHRONY

Ochrona konsumenta jako zjawisko

Ochrona konsumenta wiąże się z tymi kierunkami prawodawstwa i myśli ekonomiczno-społecznej, które nastawione są na ekspozycję w prawie prywatnym kilku elementów. Należy tu wskazać:

- element socjalny (ochrona uczestników obrotu „słabszych” ekonomicznie i organizacyjnie);
- element publiczny (ochrona dokonywana instrumentami regulacyjnymi, a więc ścieśniającymi swobodę umów rozstrzygnięciami władczymi – legislacyjnymi i administracyjnymi);
- pierwiastek moralny (ochrona przed zależnością i nadużyciem pozycji jako zjawiskami aksjologicznie niepożądanymi w prawie cywilnym);
- wartości demokratyczne (ochrona grupy niedostatecznie reprezentowanej w życiu publicznym i na rynku).

OCHRONA KONSUMENTA

- AKSJOLOGIA PODOBNA DO OCHRONY PRAW CZŁOWIEKA
- OCHRONA KONSUMENTA MA WYMIAR EKONOMICZNY
- POTRZEBA OCHRONY WYNIKA Z PRZEWAG FAKTYCZNYCH PROFESJONALISTÓW

Sposób ochrony konsumenta

1.	2.	3.
Poprzez stanowienie odpowiedniego prawa	Poprzez opiekę instytucjonalną państwa RZECZNIK PRAW KONSUMENTA PREZES UOKIK INSPEKCJA HANDLOWA INSPEKCJA SANITARNA SYSTEM SĄDOWNICTWA ITD.	Poprzez wsparcie przez państwo instytucji społecznie pomagających konsumentom

Organizacja ochrony konsumentów

Struktury państwowe			Struktury samorządowe	Struktury społeczne
administracyjne	sądowe			
	Sąd Ochrony konkurencji i konsumentów	Sądownictwo powszechne		

Informacyjny paradygmat ochrony konsumenta

- **W zakresie ochrony konsumenta informacja staje się głównym instrumentem przedsięwzięć o ochronnym charakterze.** W konsekwencji nakłada się szeroko rozumiane obowiązki informacyjne na partnerów konsumentów. Obowiązki te dotyczą danych o świadczeniu, ryzykach transakcji, jej następstwach. Sam obowiązek informacyjny przybiera czasem postać niezwykle drobiazgowo określonej powinności, nierzadko podzielonej na stadia (obowiązek informacyjny przedkontraktowy, potwierdzenie przy zawarciu umowy, obowiązki po zawarciu umowy), sformalizowany co do treści i środka oraz postaci przekazu. Celem tych działań jest zapewnienie dobrze poinformowanemu konsumentowi realnej zdolności konkurencyjności na rynku.

Pojęcie konsumenta

- **Dyrektywy ograniczają pojęcie konsumenta do osoby fizycznej działającej poza zakresem prowadzonej działalności gospodarczej.** W konsekwencji reżim ochronny dyrektyw dotyczy tylko umów o podmiotowo mieszanym charakterze (konsument-profesjonalista). Praktycznym, niecałkowicie jasno rozstrzygniętym problemem w prawie konsumenckim jest kwalifikacja umów, kiedy to konsument działa także w celach nie tylko konsumpcyjnych (np. kupno przez naukowca komputera mającego być wykorzystywanym do użytku domowego oraz do prowadzenia badań naukowych), oraz tych, kiedy to profesjonalista działa jako „profan” poza ramami swego przedsiębiorstwa lub zawodu (transakcje konsumenckie o mieszanym celu).

Źródła prawa

PRAWO KONSUMENCKIE

- Wyspecjalizowany zbiór norm prawa prywatnego chroniących słabszą stronę stosunków prawnych

INGERENCJA W RELACJE POZIOME (HORYZONTALNE)

- Zbiór norm prawa publicznego m.in. zakaz naruszania zbiorowych interesów konsumentów
- Ułatwienia proceduralne
- Otwarty zbiór regulacji – np. kwestie ochrony prywatności

Akty prawne

Akty prawne	Przedmiot regulacji
Kodeks cywilny	Szczególna ochrona konsumentów, w tym problem klauzul abuzywnych, odpowiedzialność za produkt niebezpieczny
Ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów	Ustawa reguluje zasady i tryb przeciwdziałania praktykom naruszającym zbiorowe interesy konsumentów oraz stosowaniu niedozwolonych postanowień wzorców umów

Akty prawne

Ustawa z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym	Ustawa określa nieuczciwe praktyki rynkowe w działalności gospodarczej i zawodowej oraz zasady przeciwdziałania tym praktykom w interesie konsumentów i w interesie publicznym.
Ustawa z dnia 30 maja 2014 r. o prawach konsumenta	Ustawa określa prawa przysługujące konsumentowi, w szczególności: 1) obowiązki przedsiębiorcy zawierającego umowę z konsumentem; 2) zasady i tryb zawierania z konsumentem umowy na odległość i poza lokalem przedsiębiorstwa; 3) zasady i tryb wykonania przysługującego konsumentowi prawa odstąpienia od umowy zawartej na odległość lub poza lokalem przedsiębiorstwa; 4) zasady i tryb zawierania z konsumentem umowy na odległość dotyczącej usług finansowych.

Akty prawne

Ustawa z dnia 16 września 2011 r. o ochronie praw nabywcy lokalu mieszkalnego lub domu jednorodzinnego	Ustawa reguluje zasady ochrony praw nabywcy, wobec którego deweloper zobowiązuje się do ustanowienia odrębnej własności lokalu mieszkalnego i przeniesienia własności tego lokalu na nabywcę, albo do przeniesienia na nabywcę własności nieruchomości zabudowanej domem jednorodzinnym lub użytkowania wieczystego nieruchomości gruntowej i własności domu jednorodzinnego na niej posadowionego stanowiącego odrębną nieruchomość.
Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego	Ochrona najemców
Ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim	zasady i tryb zawierania umów o kredyt konsumencki; obowiązki kredytodawcy i pośrednika kredytowego w zakresie informacji udzielanych przed zawarciem umowy o kredyt konsumencki oraz obowiązki konsumenta, kredytodawcy i pośrednika kredytowego w związku z zawartą umową o kredyt konsumencki; skutki uchybienia obowiązkom kredytodawcy.

Akty prawne

Ustawa z 28 lutego 2003r. Prawo upadłościowe	Upadłość konsumencka
Ustawa z dnia 24 listopada 2017 r. o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych	warunki oferowania, sprzedaży i realizacji imprez turystycznych oraz powiązanych usług turystycznych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a także za granicą, jeżeli umowy z podróżnymi są zawierane przez przedsiębiorców turystycznych mających siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej
Ustawa z dnia 16 września 2011 r. o timeshare	Ustawa określa zasady i tryb zawierania między przedsiębiorcą a konsumentem: umów timeshare; umów o długoterminowy produkt wakacyjny; umów pośrednictwa w odsprzedaży timeshare lub długoterminowego produktu wakacyjnego; umów o uczestnictwo w systemie wymiany.

Cechy
charakterystyczne konsument
kiego prawa umów

A. Obowiązek informacyjny

Powinności informacyjne (o różnym zakresie w poszczególnych dyrektywach) **dotyczą wymagań co do medium, formy informacji, czasu jej podania, cech „fizykalnych” przekazu oraz jej treści.** Wszystkie dyrektywy ochronne zawierają niezwykle rozbudowane obowiązki kontrahenta konsumenta co do powinności szerokiej informacji konsumenta o samej transakcji: jej warunkach, przedmiocie, konsekwencjach poszczególnych postanowień^{[179](#)}. Wszystko po to, aby zapewnić wysoki standard przejrzystości (transparencji), umożliwiający świadome i racjonalne zorientowanie się w bogactwie oferty i dokonanie stosownego wyboru.

B. Prawna relewantność stadium przedkontraktowego

- Wprowadzenie obowiązku informacyjnego w okresie **poprzedzającym zawarcie umowy** powoduje, że stadium przedkontraktowe w umowach konsumenckich staje się prawnie relewantne. Cechy tej nie ma (w tym stopniu) obrót niekonsumencki

C. Ogólny obowiązek radykalnej przejrzystości

- **Ogólny obowiązek radykalnej przejrzystości** uprzednio sformułowanych klauzul umownych wprowadza natomiast dyrektywa **93/13/EWG** o nieuczciwych klauzulach. Dyrektywy, których celem jest ochrona życia i zdrowia konsumentów, także działają przez zapewnienie wiedzy o możliwych niebezpieczeństwach i ryzykach, a więc troszczą się o większą przejrzystość wiedzy o towarze i bezpiecznym sposobie korzystania z niego. Tak przede wszystkim działa dyrektywa **85/374/EWG** o odpowiedzialności za produkt niebezpieczny

D. Kontrola treści umowy

Tam, gdzie rynkowa przewaga partnera prowadzi do niesymetrycznego ukształtowania treści umowy (uprawnienia i ryzyka), czemu konsument nie jest w stanie się przeciwstawić nawet w przypadku znajomości ryzyka, niektóre dyrektywy (o klauzulach abuzywnych, kredycie, podróżach turystycznych, sprzedaży, umowach na odległość i poza miejscem stałego handlu) wprowadzają **kontrolę treści umowy**. Czynią to przez regulacje na szczeblu unijnym niektórych kwestii metodą *iuris cogentis* albo przez zobowiązanie implementującego państwa do użycia w pewnych zakresach tej metody, a także przez zobowiązanie do wprowadzenia krajowych mechanizmów kontrolnych dotyczących treści umowy (kontrola indywidualna w ramach zawartej umowy; kontrola wzorca dokonywana niezależnie od zawartej umowy, a więc kontrola abstrakcyjna).

E. Ograniczenie zasady *pacta servanda sunt*

- Instrumentem ochronnym wykorzystywanym na szeroką skalę w dyrektywach konsumenckich jest **konstrukcja odstąpienia od umowy**, chroniąca przed zbyt szybkim definitywnym nawiązaniem węzła prawnego między konsumentem i jego kontrahentem. Wprowadzenie tego instrumentu jest motywowane przekonaniem, że deficyt informacyjny konsumenta wymaga skompensowania przyznaniem mu dodatkowego czasu do namysłu i oceny sytuacji. W konsekwencji zasada *pacta servanda sunt* ma ograniczone działanie w umowach konsumenckich. Dzieje się tak na skutek **wprowadzenia do umów konsumenckich *cooling off period*, umożliwiającego odstąpienie od transakcji bez żadnych negatywnych skutków, po upływie krótkiego *tempus ad deliberandum*, służącego tylko konsumentowi.** Istnienie tego krótkiego terminu także może być uznane za standard współczesnego prawa konsumenckiego kształtującego się pod wpływem dyrektyw.

F. Zasada realnego wykonania zobowiązania

- Zasada realnego wykonania zobowiązania pojawia się jako **konieczność zagwarantowania w dostatecznym stopniu przez prawo krajowe *effet utile* unormowania europejskiego w zakresie umów konsumenckich**. Dyrektywy konsumenckie zobowiązują państwa implementujące do przedsięwzięcia „skutecznych środków” dla osiągnięcia ochronnych celów dyrektyw. **Prawo europejskie wychodzi zaś z założenia, że o istnieniu „skuteczności”, o której mowa, decyduje dla konsumenta osiągnięcie realnego skutku umowy**. Unijne konsumenckie prawo umów charakteryzuje rozbudowanie świadczeń zastępczych (np. w przypadku umowy o podróż, kredytu konsumenckiego). Odpowiedzialność za niewłaściwe wykonanie zobowiązania ma w klasycznym prawie cywilnym przede wszystkim charakter odszkodowawczy. Z punktu widzenia interesu konsumenta jest to sankcja dość mało atrakcyjna, zwłaszcza gdy jej uzyskanie wiąże się z ogromnym nakładem trudu i czasu. Występuje to szczególnie w zakresie usług, kiedy to z natury rzeczy wymierność szkody i adekwatność odszkodowania do rozmiarów tejże nie kształtują się w praktyce sądowej korzystnie dla konsumenta. Rygoryzm klasycznego prawa cywilnego, dającego tu bardzo skromne możliwości ustawowe (w zakresie określenia sytuacji i rodzaju świadczeń zastępczych przez ustawodawcę) i wymagającego interwencji sądu (pojawia się problem dostępności i sprawności działania sądu) w zakresie upoważnienia do zaspokojenia zastępczego, czyni dla konsumenta odpowiedzialność ujętą czysto formalnie, w kategoriach utrzymania równowagi ekonomicznej.

G. Odmienność ujęcia kwestii formy umowy

W ogólności problematyka formy w europejskim prawie konsumenckim znacznie wykracza poza tradycyjny zbiór problemów związanych z formą czynności prawnych w klasycznym prawie cywilnym. W tym ostatnim prawo reguluje problem od strony konsekwencji niezachowania wymaganej przez prawo formy. **Prawo konsumenckie interesuje raczej takie określenie wymogów formalnych (dotyczących formy, wyglądu, postaci) przekazu informacyjnego, aby był on zdolny rzeczywiście stać się nośnikiem informacji.** Standardem jest pisemność umów konsumenckich, jednak uchybienie tej formie nie powoduje tylko skutków, jakie z nieprawidłowościami w zakresie formy wiąże Kodeks cywilny. Prawo konsumenckie akcentuje aspekt pozytywny (informacyjny) utrwalenia na piśmie treści czynności prawnej i wymaga niejednokrotnie jeszcze wręczenia dokumentu stwierdzającego daną czynność. W ten sposób stwarza się dodatkową szansę realnego zapoznania się z jego treścią adresata dokumentu. Podejście tradycyjne akcentuje negatywne konsekwencje spadające na partnera adresata, nie zaś staranie o to, by ten ostatni objął treść dokumentu swą świadomością. W prawie konsumenckim kładzie się nacisk na materialną (realną), a nie na formalną dostępność dokumentu.

H. Bezwzględnie obowiązujący charakter minimum postanowień umów

- **Bezwzględnie obowiązujący charakter minimum postanowień umów** odnoszących się do ich treści jest cechą charakterystyczną dyrektyw konsumenckich. Jednak sankcje cywilnoprawne za uchybienie temu obowiązkowi nie polegają na nieważności. Nieważność bezwzględna, działająca *ex tunc* i prowadząca do upadku całej umowy na wypadek niedostosowania się stron umowy do przepisów *iuris cogentis*, jest niebezpieczna i nieefektywna dla samego konsumenta. Widoczne jest to zwłaszcza na tle wspólnotowej regulacji kredytu konsumenckiego i skutków klauzul abuzywnych. Bardzo niekorzystne dla konsumenta byłoby wiązanie z takimi klauzulami nieważności, i to całej umowy. Dlatego w prawie umów konsumenckich następuje odwołanie się do koncepcji bezskuteczności klauzul czy „ratowania” umowy przez jej uzupełnienie przepisami prawa (usługi turystyczne, w pewnej mierze kredyt konsumencki). Prawo europejskich umów konsumenckich operuje raczej nieważnością względną, na którą mogą się powołać tylko konsumenci, nieprowadzącą do wadliwości całej umowy. Takie rozwiązanie jest jednak mało zadowalające, jako np. niegwarantujące uzyskania kredytu na godziwych warunkach. Konwolidacja *ex lege* (wprowadzenie do treści umowy postanowień określonych w przepisach *iuris cogentis*) jest mało praktyczna, gdy – jak przy kredycie i umowie turystycznej – umowa zawiera wiele postanowień ściśle indywidualizujących świadczenie, a przez to z góry niemożliwych do abstrakcyjnego przewidzenia w przepisach. Mogą one oczywiście wskazywać, czego postanowienia umowne mają (obligatoryjnie) dotyczyć i w jakich granicach się utrzymać. Tak ujęte, nie mogą być jednak twórczym umożliwiającym konwolidację bez czyjegoś udziału w konkretyzacji ich treści. W tej sytuacji w prawie konsumenckim konieczne jest poszukiwanie jeszcze innych sankcji, np. w umowie kredytu konsumenckiego są to kary umowne czy postanowienia penalizujące pewne zachowania.

I. Niesymetryczne prawo kształtujące typu *opt in* lub *opt out*

- **Niesymetryczne prawo kształtujące typu *opt in* lub *opt out*** służące tylko konsumentowi. Jest ono znane np. w umowach zawieranych na odległość, w związku z wykorzystaniem niektórych należących do konsumenta środków komunikowania się. Polega ono na przyznaniu konsumentowi prawa do decydowania o „wdaniu się” w stosunki handlowe z partnerem bądź o ich wykluczeniu. Do tej samej kategorii instrumentów może być zaliczony – występujący przy niektórych umowach konsumenckich, np. zawieranych na odległość – zakaz *inertia selling* – wiązania skutku prawnego z pewnymi postaciami uczestnictwa w obrocie ze strony profesjonalisty.

J. Kryterium ekonomicznej funkcji umowy jako decydujące o wyodrębnieniu typu i „pakietowości” umów

- Tradycyjne prawo cywilne wykształciło typy umów, w których kryterium wyodrębnienia jest struktura wierzytelności albo długu. W europejskim prawie konsumenckim wyodrębnienie typów umów opiera się na kryterium ekonomicznego celu umowy. W konsekwencji w realnym obrocie gospodarczym takie umowy często występują w „pakiecie” jako jedność ekonomiczna, obejmująca kilka umów nazwanych. Problem jest wyraźnie widoczny na tle umowy kredytu obsługującego sprzedaż i na tle umów turystycznych, gdy jedna „umowa o wycieczkę” kryje w sobie, ze strukturalnego punktu widzenia, wielość umów o różne świadczenia, i to nierzadko z udziałem różnych świadczących. Zagrożenie dla ważnego dla konsumenta realnego wykonania umowy rodzi problem sprzężenia tych umów.

K. Ciężar dowodu

- W sprawach konsumenckich **ciężar dowodu ma ogromne znaczenie, łagodzące niedogodności regulacji materialnoprawnej**, pod warunkiem jednak, że przedmiot dowodu nie wymaga od konsumenta znajomości sfery wewnętrznej przedsiębiorcy. Przy braku szczególnej regulacji kwestii odnoszących się do ciężaru dowodu w sprawach konsumenckich zasada ogólna (tak jak ją np. wyraża **art. 6** KC) jest zbyt abstrakcyjna. Takie konstrukcje, jak praktyka dowodu *prima facie* czy *res ipsa loquitur*, mogłyby tu pomóc. Jednakże i o zastosowaniu tych zasad musi decydować sąd. Legislador, orientując się w funkcjonowaniu obrotu konsumenckiego, sam w specjalny sposób powinien w nim nie tyle nawet regulować ciężar dowodu, ile wyraźnie wskazywać jego przedmiot w sposób dający konsumentowi szansę jego przeprowadzenia.

L. Odpowiedzialność odszkodowawcza a interes konsumenta

Odpowiedzialność za niewłaściwe wykonanie zobowiązania ma w prawie cywilnym przede wszystkim **charakter odszkodowawczy. Z punktu widzenia interesu konsumenta jest to sankcja mało atrakcyjna** (nie zapewnia zaspokojenia realnej potrzeby). Występuje to szczególnie w zakresie usług, kiedy to z natury rzeczy wymierność szkody i adekwatność odszkodowania do rozmiarów tejże nie kształtują się w praktyce sądowej korzystnie dla konsumenta. Brak łatwo dostępnego mechanizmu uzyskania świadczenia zastępczego (w prawie europejskim wypada tu wskazać jako próbę zaradzenia temu zjawisku przykład zastępczych świadczeń przy umowach turystycznych) czy zaspokojenia na koszt dłużnika wyraźnie godzi w interesy konsumenta. Rygoryzm klasycznego prawa cywilnego, dającego tu bardzo skromne możliwości ustawowe (w zakresie określenia sytuacji i rodzaju świadczeń zastępczych) przez ustawodawcę i wymagającego często interwencji sądu w zakresie upoważnienia do zaspokojenia zastępczego, czyni ochronę konsumenta za pomocą istniejących środków w prawie materialnym nieatrakcyjną. W Polsce ciągle brak świadomości, że **założeniem europejskiego standardu ochrony konsumenta nie jest odpowiedzialność ujęta w kategoriach utrzymania ekonomicznej równowagi w majątku konsumenta (odszkodowanie), ale zaspokojenia potrzeby będącej celem zawarcia umowy.** Sankcja ma więc sprzyjać zaspokojeniu rzeczywistego gospodarczego interesu wierzyciela, a nie tylko zapewniać zachowanie rachunkowego bilansu jego majątku

M. Połowiczność cywilnoprawnej sankcji nieważności

- **Tradycyjna sankcja nieważności bezwzględnej, działająca *ex tunc* i prowadząca do upadku całej umowy, jest niebezpieczna dla samego konsumenta.** Widać to zwłaszcza na tle kredytu konsumenckiego i skutków klauzul abuzywnych. Bardzo niekorzystne dla konsumenta byłoby wiązanie z takimi klauzulami nieważności, ponieważ powodowałoby to upadek całej umowy, bez zaspokojenia gospodarczej potrzeby, i konieczność zwrotu uzyskanego kredytu. Stąd odwołanie się do koncepcji bezskuteczności klauzul czy „ratowania” umowy przez jej uzupełnienie treścią zaczerpniętą z przepisów prawa (usługi turystyczne, timesharing, kredyt konsumencki). Dlatego w tym zakresie operuje się raczej nieważnością względną, nieprowadzącą do wadliwości całej umowy, na którą mogą się powołać tylko konsumenci (wyjątek przy timesharingu). Konwalidacja *ex lege* (wprowadzenie do treści umowy postanowień określonych w przepisach *iuris cogentis*), choć powszechnie wykorzystywana w umowach konsumenckich, jest czasem mało praktyczna. Dzieje się tak, gdy – jak przy kredycie i umowie turystycznej – umowa zawiera wiele postanowień ściśle indywidualizujących świadczenie, a przez to z góry niemożliwych do abstrakcyjnego przewidzenia w przepisach. Mogą one oczywiście wskazywać, czego postanowienia umowne mają (obligatoryjnie) dotyczyć i w jakich granicach się utrzymywać; nie mogą jednak z natury rzeczy służyć do uzupełnienia treści umowy. Istnieją także trudności związane z wymuszeniem wymaganych przez prawo konsumenckie powinności informacyjnych ze strony profesjonalisty. W tej sytuacji w prawie konsumenckim konieczne jest poszukiwanie jeszcze innych sankcji, nierzadko penalnych (wykroczenia).

KODEKS CYWILNY

O KONSUMENCIE

ZASADA JEDNOSCI PRAWA CYWILNEGO

- PRAWO HANDLOWE JEST WYSPECJALIZOWANĄ CZĘŚCIĄ PRAWA CYWILNEGO

POJĘCIE „KONSUMENT”

- Art. 22[1] . Za konsumenta uważa się osobę fizyczną dokonującą z przedsiębiorcą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową.
- UNIWERSALIZM DEFINICJI

„PROSUMENT” CZYLI KTO?

385[5]. Przepisy dotyczące konsumenta, zawarte w art. 385[1]–385[3], stosuje się do osoby fizycznej zawierającej umowę bezpośrednio związaną z jej działalnością gospodarczą, gdy z treści tej umowy wynika, że nie posiada ona dla niej charakteru zawodowego, wynikającego w szczególności z przedmiotu wykonywanej przez nią działalności gospodarczej, udostępnionego na podstawie przepisów o Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej.

MATERIA REGULACJI

1	2	3
DEFINICJA KONSUMENTA	ZAKAZ KLAUZUL ABUZYWNYCH	ODPOWIEDZIALNOŚĆ ZA PRODUKT NIEBEZPIECZNY

Ogólne przepisy o zobowiązaniach umownych

- Art. 383[1] . Przedsiębiorca nie może żądać od konsumenta opłaty za skorzystanie z określonego sposobu zapłaty przewyższającej poniesione przez przedsiębiorcę koszty w związku z tym sposobem zapłaty.

OWU

- Art. 385[1]

§ 1. Postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nieuzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

§ 2. Jeżeli postanowienie umowy zgodnie z § 1 nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie.

§ 3. Nieuzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta.

§ 4. Ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje

WARUNKI OCENY

- Art. 385[2]. Oceny zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, biorąc pod uwagę jej treść, okoliczności zawarcia oraz uwzględniając umowy pozostające w związku z umową obejmującą postanowienie będące przedmiotem oceny.

KLAUZULE ABUZYWNE

- Art. 385[3] . W razie wątpliwości uważa się, że niedozwolonymi postanowieniami umownymi są te, które w szczególności: 1) wyłączają lub ograniczają odpowiedzialność względem konsumenta za szkody na osobie; 2) wyłączają lub istotnie ograniczają odpowiedzialność względem konsumenta za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania; 3) wyłączają lub istotnie ograniczają potrącenie wierzytelności konsumenta z wierzytelnością drugiej strony; 4) przewidują postanowienia, z którymi konsument nie miał możliwości zapoznać się przed zawarciem umowy;

KLAUZULE ABUZYWNE

- 5) zezwalają kontrahentowi konsumenta na przeniesienie praw i przekazanie obowiązków wynikających z umowy bez zgody konsumenta; 6) uzależniają zawarcie umowy od przyrzeczenia przez konsumenta zawierania w przyszłości dalszych umów podobnego rodzaju; 7) uzależniają zawarcie, treść lub wykonanie umowy od zawarcia innej umowy, niemającej bezpośredniego związku z umową zawierającą oceniane postanowienie; 8) uzależniają spełnienie świadczenia od okoliczności zależnych tylko od woli kontrahenta konsumenta

KL.AB.

- 9) przyznają kontrahentowi konsumenta uprawnienia do dokonywania wiążącej interpretacji umowy; 10) uprawniają kontrahenta konsumenta do jednostronnej zmiany umowy bez ważnej przyczyny wskazanej w tej umowie; 11) przyznają tylko kontrahentowi konsumenta uprawnienie do stwierdzania zgodności świadczenia z umową; 12) wyłączają obowiązek zwrotu konsumentowi uiszczonej zapłaty za świadczenie niespełnione w całości lub części, jeżeli konsument zrezygnuje z zawarcia umowy lub jej wykonania; 13) przewidują utratę prawa żądania zwrotu świadczenia konsumenta spełnionego wcześniej niż świadczenie kontrahenta, gdy strony wypowiedają, rozwiązują lub odstępują od umowy;

KL.AB.

- pozbawiają wyłącznie konsumenta uprawnienia do rozwiązania umowy, odstąpienia od niej lub jej wypowiedzenia; 15) zastrzegają dla kontrahenta konsumenta uprawnienie wypowiedzenia umowy zawartej na czas nieoznaczony, bez wskazania ważnych przyczyn i stosownego terminu wypowiedzenia; 16) nakładają wyłącznie na konsumenta obowiązek zapłaty ustalonej sumy na wypadek rezygnacji z zawarcia lub wykonania umowy; 17) nakładają na konsumenta, który nie wykonał zobowiązania lub odstąpił od umowy, obowiązek zapłaty rażąco wygórowanej kary umownej lub odstępnego; 18) stanowią, że umowa zawarta na czas oznaczony ulega przedłużeniu, o ile konsument, dla którego zastrzeżono rażąco krótki termin, nie złoży przeciwnego oświadczenia; 19) przewidują wyłącznie dla kontrahenta konsumenta jednostronne uprawnienie do zmiany, bez ważnych przyczyn, istotnych cech świadczenia;

KL.AB.

- przewidują uprawnienie kontrahenta konsumenta do określenia lub podwyższenia ceny lub wynagrodzenia po zawarciu umowy bez przyznania konsumentowi prawa odstąpienia od umowy; 21) uzależniają odpowiedzialność kontrahenta konsumenta od wykonania zobowiązań przez osoby, za pośrednictwem których kontrahent konsumenta zawiera umowę lub przy których pomocy wykonuje swoje zobowiązanie, albo uzależniają tę odpowiedzialność od spełnienia przez konsumenta nadmiernie uciążliwych formalności;

KL.AB.

- przewidują obowiązek wykonania zobowiązania przez konsumenta mimo niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania przez jego kontrahenta; 23) wyłączają jurysdykcję sądów polskich lub poddają sprawę pod rozstrzygnięcie sądu polubownego polskiego lub zagranicznego albo innego organu, a także narzucają rozpoznanie sprawy przez sąd, który wedle ustawy nie jest miejscowo właściwy.

WYZYSK – INNE INSTYTUCJE OGÓLNE MOGĄCE CHRONIĆ KONSUMENTAS

- Art. 388. § 1. Jeżeli jedna ze stron, wyzyskując przymusowe położenie, niedołęstwo lub niedoświadczanie drugiej strony, w zamian za swoje świadczenie przyjmuje albo zastrzega dla siebie lub dla osoby trzeciej świadczenie, którego wartość w chwili zawarcia umowy przewyższa w rażącym stopniu wartość jej własnego świadczenia, druga strona może żądać zmniejszenia swego świadczenia lub zwiększenia należnego jej świadczenia, a w wypadku gdy jedno i drugie byłoby nadmiernie utrudnione, może ona żądać unieważnienia umowy. § 2. Uprawnienia powyższe wygasają z upływem lat dwóch od dnia zawarcia umowy

REŻIM ODPOWIEDZIALNOŚCI ZA PRODUKT NIEBEZPIECZNY

- Przepisy o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny nie wyłączają odpowiedzialności za szkody na zasadach ogólnych, za szkody wynikłe z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania oraz odpowiedzialności z tytułu rękojmi za wady i gwarancji jakości.

REŻIMY ODPOWIEDZIALNOŚCI

1	2	3	4	5
EX DELICTO	EX CONTRACTU	Z TYTUŁU RĘKOJMI	Z TYTUŁU GWARANCJI JAKOŚCI	ZA PRODUKT NIEBEZPIECZNY

Ius cogens

- Odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny nie można wyłączyć ani ograniczyć.

Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny

- Art. 449[1] . § 1. Kto wytwarza w zakresie swojej działalności gospodarczej (producent) produkt niebezpieczny, odpowiada za szkodę wyrządzoną komukolwiek przez ten produkt.
- Generalna odpowiedzialność producenta.

Współodpowiedzialność

- Wytwórca materiału, surowca albo części składowej produktu odpowiada tak jak producent, chyba że wyłączną przyczyną szkody była wadliwa konstrukcja produktu lub wskazówki producenta.
- Kto przez umieszczenie na produkcie swojej nazwy, znaku towarowego lub innego oznaczenia odróżniającego podaje się za producenta, odpowiada jak producent. Tak samo odpowiada ten, kto produkt pochodzenia zagranicznego wprowadza do obrotu krajowego w zakresie swojej działalności gospodarczej (importer)

Odpowiedzialność sprzedawcy

- Jeżeli nie wiadomo, kto jest producentem lub podającym się za producenta lub importerem, odpowiada ten, kto w zakresie swojej działalności gospodarczej zbył produkt niebezpieczny, chyba że w ciągu miesiąca od daty zawiadomienia o szkodzie wskaże poszkodowanemu osobę i adres producenta lub osoby podającej się za producenta, a w wypadku towaru importowanego – osobę i adres importera
- Jeżeli zbywca produktu nie może wskazać producenta ani innych osób, zwalnia go od odpowiedzialności wskazanie osoby, od której sam nabył produkt.

solidarność bierna

- Producent oraz inne osoby odpowiadają solidarnie

Definicje

- Przez produkt rozumie się rzecz ruchomą, choćby została ona połączona z inną rzeczą. Za produkt uważa się także zwierzęta i energię elektryczną.
- Niebezpieczny jest produkt niezapewniający bezpieczeństwa, jakiego można oczekiwać, uwzględniając normalne użycie produktu. O tym, czy produkt jest bezpieczny, decydują okoliczności z chwili wprowadzenia go do obrotu, a zwłaszcza sposób zaprezentowania go na rynku oraz podane konsumentowi informacje o właściwościach produktu. Produkt nie może być uznany za niezapewniający bezpieczeństwa tylko dlatego, że później wprowadzono do obrotu podobny produkt ulepszony

Wyłączenie odpowiedzialności

- Producent nie odpowiada za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny, jeżeli produktu nie wprowadził do obrotu albo gdy wprowadzenie produktu do obrotu nastąpiło poza zakresem jego działalności gospodarczej.
- Producent nie odpowiada również wtedy, gdy właściwości niebezpieczne produktu ujawniły się po wprowadzeniu go do obrotu, chyba że wynikały one z przyczyny tkwiącej poprzednio w produkcji. Nie odpowiada on także wtedy, gdy nie można było przewidzieć niebezpiecznych właściwości produktu, uwzględniając stan nauki i techniki w chwili wprowadzenia produktu do obrotu, albo gdy właściwości te wynikały z zastosowania przepisów prawa.

Szkoda na mieniu

- Producent odpowiada za szkodę na mieniu tylko wówczas, gdy rzecz zniszczona lub uszkodzona należy do rzeczy zwykle przeznaczanych do osobistego użytku i w taki przede wszystkim sposób korzystał z niej poszkodowany.

Domniemanie

- Domniemywa się, że produkt niebezpieczny, który spowodował szkodę, został wytworzony i wprowadzony do obrotu w zakresie działalności gospodarczej producenta.

Ograniczenie odpowiedzialności

- Odszkodowanie za szkodę na mieniu nie obejmuje uszkodzenia samego produktu ani korzyści, jakie poszkodowany mógłby osiągnąć w związku z jego używaniem.
- Odszkodowanie na podstawie art. 449[1] nie przysługuje, gdy szkoda na mieniu nie przekracza kwoty będącej równowartością 500 euro.

Przedawnienie

- Roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej przez produkt niebezpieczny ulega przedawnieniu z upływem lat trzech od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się lub przy zachowaniu należytej staranności mógł się dowiedzieć o szkodzie i osobie obowiązanej do jej naprawienia. Jednak w każdym wypadku roszczenie przedawnia się z upływem lat dziesięciu od wprowadzenia produktu do obrotu

USTAWA O PRAWACH KONSUMENTA

.

Wyłączenia

Przepisów ustawy nie stosuje się do umów:

- 1) dotyczących usług socjalnych, mieszkań socjalnych, opieki nad dziećmi, wsparcia dla rodzin i osób znajdujących się stale lub czasowo w potrzebie, w tym opieki długoterminowej,
- 2) dotyczących gier hazardowych;
- 3) zawieranych z przedsiębiorcą dokonującym częstych i regularnych objazdów, podczas których przedsiębiorca dostarcza środki spożywcze, napoje i inne artykuły, przeznaczone do bieżącego spożycia w gospodarstwach domowych, do miejsca zamieszkania, pobytu lub pracy konsumenta,
- 4) dotyczących przewozu osób zawieranych za pomocą automatów sprzedających lub zautomatyzowanych punktów sprzedaży;
- 5) zawieranych z dostawcą usług, o którym mowa w art. 2 pkt 27 lit. a ustawy z dnia 16 lipca 2004 r. – Prawo telekomunikacyjne (Dz. U. z 2019 r. poz. 2460) za pomocą aparatu publicznego w celu skorzystania z takiego aparatu lub zawieranych w celu wykonania jednorazowego połączenia telefonicznego, internetowego lub faksowego przez konsumenta;

Wyłączenia

Przepisów ustawy nie stosuje się do umów:

- 1) dotyczących usług zdrowotnych świadczonych przez pracowników służby zdrowia pacjentom w celu oceny, utrzymania lub poprawy ich stanu zdrowia, łącznie z przepisywaniem, wydawaniem i udostępnianiem produktów leczniczych oraz wyrobów medycznych, bez względu na to, czy są one oferowane za pośrednictwem placówek opieki zdrowotnej;
- 2) o udział w imprezie turystycznej, o której mowa w ustawie z dnia 24 listopada 2017 r. o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych
- 3) o których mowa w art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 16 września 2011 r. o timeshare (Dz. U. poz. 1370);
- 4) zawieranych poza lokalem przedsiębiorstwa, jeżeli konsument jest zobowiązany do zapłaty kwoty nieprzekraczającej pięćdziesięciu złotych

Przepisów ustawy nie stosuje się do sprzedaży dokonywanej w postępowaniu egzekucyjnym oraz postępowaniu upadłościowym w związku z likwidacją masy upadłości.

Wyłączenia

- Przepisów ustawy nie stosuje się do umów dotyczących ustanawiania, nabywania i przenoszenia własności nieruchomości lub innych praw do nieruchomości oraz do umów dotyczących najmu pomieszczeń do celów mieszkalnych, z wyjątkiem przepisów rozdziału 2, które stosuje się, jeżeli odrębne przepisy nie stanowią inaczej.

Wyłączenia

- Przepisów ustawy nie stosuje się do umów dotyczących usług finansowych, w szczególności takich jak: czynności bankowe, umowy kredytu konsumenckiego, czynności ubezpieczeniowe, umowy nabycia lub odkupienia jednostek uczestnictwa funduszu inwestycyjnego otwartego albo specjalistycznego funduszu inwestycyjnego otwartego i nabycia lub objęcia certyfikatów inwestycyjnych funduszu inwestycyjnego zamkniętego, usługi płatnicze – z wyjątkiem umów dotyczących usług finansowych zawieranych na odległość, do których stosuje się przepisy rozdziałów 1 i 5

Zasady ogólne

.

Spełnienie świadczenia niezamówionego przez konsumenta

- Spełnienie świadczenia niezamówionego przez konsumenta, o którym mowa w art. 9 pkt 6 ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym następuje na ryzyko przedsiębiorcy i nie nakłada na konsumenta żadnych zobowiązań.
- Brak odpowiedzi konsumenta na niezamówione świadczenie nie stanowi zgody na zawarcie umowy

Realność ochrony ustawowej

- Konsument nie może zrzec się praw przyznanych mu w ustawie.
- Postanowienia umów mniej korzystne dla konsumenta niż postanowienia ustawy są nieważne, a w ich miejsce stosuje się przepisy ustawy

Reklamacja

- Jeżeli przepisy odrębne nie stanowią inaczej, przedsiębiorca jest obowiązany udzielić odpowiedzi na reklamację konsumenta w terminie 30 dni od dnia jej otrzymania.
- Jeżeli przedsiębiorca nie udzielił odpowiedzi na reklamację w terminie 30 dni od dnia jej otrzymania uważa się, że uznał reklamację.
- Odpowiedź na reklamację przedsiębiorca przekazuje konsumentowi na papierze lub innym trwałym nośniku

Obowiązki przedsiębiorcy w umowach, innych niż umowy zawierane poza lokalem przedsiębiorstwa lub na odległość

.

Podstawowe obowiązki informacyjne

Do drobnych umów życia codziennego wykonywanych natychmiast po ich zawarciu poniższych zasad nie stosuje się.

Podstawowe obowiązki informacyjne

Najpóźniej w chwili wyrażenia przez konsumenta woli związania się umową przedsiębiorca ma obowiązek poinformować konsumenta, o ile informacje te nie wynikają już z okoliczności, w sposób jasny i zrozumiały o:

- głównych cechach świadczenia, z uwzględnieniem przedmiotu świadczenia oraz sposobu porozumiewania się z konsumentem;
- swoich danych identyfikujących, w szczególności o firmie, organie, który zarejestrował działalność gospodarczą, i numerze, pod którym został zarejestrowany, adresie, pod którym prowadzi przedsiębiorstwo, i numerze telefonu przedsiębiorstwa;
- łącznej cenie lub wynagrodzeniu za świadczenie wraz z podatkami, a gdy charakter przedmiotu świadczenia nie pozwala, rozsądnie oceniając, na wcześniejsze obliczenie ich wysokości – sposobie, w jaki będą one obliczane, a także opłatach za dostarczenie, usługi pocztowe oraz jakichkolwiek innych kosztach, a gdy nie można ustalić wysokości tych opłat – o obowiązku ich uiszczenia; w razie zawarcia umowy na czas nieoznaczony lub umowy obejmującej prenumeratę przedsiębiorca ma obowiązek podania łącznej ceny lub wynagrodzenia obejmującego wszystkie płatności za okres rozliczeniowy, a także wszystkich kosztów, które konsument jest zobowiązany ponieść;.

Podstawowe obowiązki informacyjne

- sposobie i terminie spełnienia świadczenia przez przedsiębiorcę oraz stosowanej przez przedsiębiorcę procedurze rozpatrywania reklamacji;
- przewidzianej przez prawo odpowiedzialności przedsiębiorcy za jakość świadczenia;
- treści usług posprzedażnych i gwarancji;
- czasie trwania umowy lub – gdy umowa zawarta jest na czas nieoznaczony lub ma ulegać automatycznemu przedłużeniu – o sposobie i przesłankach wypowiedzenia umowy;
- funkcjonalności treści cyfrowych oraz mających zastosowanie technicznych środkach ich ochrony;
- mających znaczenie interoperacyjności treści cyfrowych ze sprzętem komputerowym i oprogramowaniem.

Wynagrodzenie dodatkowe

- Najpóźniej w chwili wyrażenia przez konsumenta woli związania się umową przedsiębiorca ma obowiązek uzyskać wyraźną zgodę konsumenta na każdą dodatkową płatność wykraczającą poza uzgodnione wynagrodzenie za główne obowiązki umowne przedsiębiorcy.
- Jeżeli przedsiębiorca nie otrzymał wyraźnej zgody konsumenta, lecz założył jej istnienie przez zastosowanie domyślnych opcji, które konsument musi odrzucić w celu uniknięcia dodatkowej płatności, konsument ma prawo do zwrotu uiszczonych dodatkowych płatności.

Opłata za połączenie

- jeżeli przedsiębiorca wskazuje numer telefonu przeznaczony do kontaktowania się z nim w sprawie zawartej umowy, opłata dla konsumenta za połączenie z tym numerem nie może być wyższa niż opłata za zwykłe połączenie telefoniczne, zgodnie z pakietem taryfowym dostawcy usług, z którego korzysta konsument.

Obowiązki przedsiębiorcy w
umowach zawieranych poza lokalem
przedsiębiorstwa lub na odległość

.

umowa zawarta na odległość

- umowa zawarta na odległość – umowa zawarta z konsumentem w ramach zorganizowanego systemu zawierania umów na odległość, bez jednoczesnej fizycznej obecności stron, z wyłącznym wykorzystaniem jednego lub większej liczby środków porozumiewania się na odległość do chwili zawarcia umowy włącznie;

umowa zawarta poza lokalem przedsiębiorstwa

- umowa zawarta poza lokalem przedsiębiorstwa – umowa z konsumentem zawarta: a) przy jednoczesnej fizycznej obecności stron w miejscu, które nie jest lokalem przedsiębiorstwa danego przedsiębiorcy, b) w wyniku przyjęcia oferty złożonej przez konsumenta w okolicznościach, o których mowa w lit. a, c) w lokalu przedsiębiorstwa danego przedsiębiorcy lub za pomocą środków porozumiewania się na odległość bezpośrednio po tym, jak nawiązano indywidualny i osobisty kontakt z konsumentem w miejscu, które nie jest lokalem przedsiębiorstwa danego przedsiębiorcy, przy jednoczesnej fizycznej obecności stron, d) podczas wycieczki zorganizowanej przez przedsiębiorcę, której celem lub skutkiem jest promocja oraz zawieranie umów z konsumentami;

Informacje jako lex contractus

- Informacje przekazane konsumentowi stanowią integralną część umowy zawieranej na odległość albo poza lokalem przedsiębiorstwa i mogą być zmienione jedynie za wyraźnym porozumieniem stron.

Ciężar dowiedzenia, że wykonano obowiązki informacyjne

- Ciężar dowodu spełnienia obowiązków informacyjnych określonych w ustawie spoczywa na przedsiębiorcy

Obowiązki informacyjne

Najpóźniej w chwili wyrażenia przez konsumenta woli związania się umową na odległość lub poza lokalem przedsiębiorstwa przedsiębiorca ma obowiązek poinformować konsumenta w sposób jasny i zrozumiały o:

- głównych cechach świadczenia z uwzględnieniem przedmiotu świadczenia oraz sposobu porozumiewania się z konsumentem;
- swoich danych identyfikujących, w szczególności o firmie, organie, który zarejestrował działalność gospodarczą, a także numerze, pod którym został zarejestrowany;
- adresie przedsiębiorstwa, adresie poczty elektronicznej oraz numerach telefonu lub faksu jeżeli są dostępne, pod którymi konsument może szybko i efektywnie kontaktować się z przedsiębiorcą;
- adresie, pod którym konsument może składać reklamacje, jeżeli jest inny niż adres przedsiębiorstwa;

Obowiązki informacyjne

- łącznej cenie lub wynagrodzeniu za świadczenie wraz z podatkami, a gdy charakter przedmiotu świadczenia nie pozwala, rozsądnie oceniając, na wcześniejsze obliczenie ich wysokości – sposobie, w jaki będą one obliczane, a także opłatach za transport, dostarczenie, usługi pocztowe oraz innych kosztach, a gdy nie można ustalić wysokości tych opłat – o obowiązku ich uiszczenia; w razie zawarcia umowy na czas nieoznaczony lub umowy obejmującej prenumeratę przedsiębiorca ma obowiązek podania łącznej ceny lub wynagrodzenia obejmującego wszystkie płatności za okres rozliczeniowy, a gdy umowa przewiduje stałą stawkę – także łącznych miesięcznych płatności;
- kosztach korzystania ze środka porozumiewania się na odległość w celu zawarcia umowy, w przypadku gdy są wyższe niż stosowane zwykle za korzystanie z tego środka porozumiewania się;
- sposobie i terminie zapłaty;
- sposobie i terminie spełnienia świadczenia przez przedsiębiorcę oraz stosowanej przez przedsiębiorcę procedurze rozpatrywania reklamacji;

Obowiązki informacyjne

- sposobie i terminie wykonania prawa odstąpienia od umowy, a także wzorze formularza odstąpienia od umowy, zawartym w załączniku nr 2 do ustawy;
- kosztach zwrotu rzeczy w przypadku odstąpienia od umowy, które ponosi konsument; w odniesieniu do umów zawieranych na odległość – kosztach zwrotu rzeczy, jeżeli ze względu na swój charakter rzeczy te nie mogą zostać w zwykłym trybie odesłane pocztą;
- obowiązku zapłaty przez konsumenta poniesionych przez przedsiębiorcę uzasadnionych kosztów, jeżeli konsument odstąpi od umowy po zgłoszeniu żądania zgodnie
- braku prawa odstąpienia od umowy lub okolicznościach, w których konsument traci prawo odstąpienia od umowy;
- obowiązku przedsiębiorcy dostarczenia rzeczy bez wad;
- istnieniu i treści gwarancji i usług posprzedażnych oraz sposobie ich realizacji;

Obowiązki informacyjne

- kodeksie dobrych praktyk,
- czasie trwania umowy lub o sposobie i przesłankach wypowiedzenia umowy – jeżeli umowa jest zawarta na czas nieoznaczony lub jeżeli ma ulegać automatycznemu przedłużeniu
- minimalnym czasie trwania zobowiązań konsumenta wynikających z umowy;
- wysokości i sposobie złożenia kaucji lub udzielenia innych gwarancji finansowych, które konsument jest zobowiązany spełnić na żądanie przedsiębiorcy;
- funkcjonalności treści cyfrowych oraz technicznych środków ich ochrony;
- mających znaczenie interoperacyjności treści cyfrowych ze sprzętem komputerowym i oprogramowaniem, o których przedsiębiorca wie lub powinien wiedzieć;
- możliwości skorzystania z pozasądowych sposobów rozpatrywania reklamacji i dochodzenia roszczeń oraz zasadach dostępu do tych procedur.

Sposób udzielenia informacji

- W przypadku umów zawieranych poza lokalem przedsiębiorstwa przedsiębiorca ma obowiązek udzielić konsumentowi informacji, utrwalonych na papierze lub, jeżeli konsument wyrazi na to zgodę, na innym trwałym nośniku, w sposób czytelny i wyrażonych prostym językiem.
- W przypadku umów zawieranych na odległość przedsiębiorca ma obowiązek udzielić informacji w sposób odpowiadający rodzajowi użytego środka porozumiewania się na odległość, w sposób czytelny i wyrażonych prostym językiem.

Wydanie dokumentu umowy

- Przedsiębiorca jest zobowiązany wydać konsumentowi dokument umowy zawartej poza lokalem przedsiębiorstwa lub potwierdzenie jej zawarcia, utrwalone na papierze lub, za zgodą konsumenta, na innym trwałym nośniku.
- W taki sam sposób przedsiębiorca potwierdza konsumentowi otrzymanie zgody na dostarczenie treści cyfrowych w okolicznościach powodujących utratę prawa odstąpienia od umowy.
- Jeżeli na wyraźne żądanie konsumenta wykonywanie usługi albo dostarczanie wody, gazu, energii elektrycznej, gdy nie są one dostarczane w ograniczonej objętości lub w ustalonej ilości, lub energii cieplnej ma się rozpocząć przed upływem terminu do odstąpienia od umowy zawartej poza lokalem przedsiębiorstwa, przedsiębiorca wymaga od konsumenta złożenia wyraźnego oświadczenia zawierającego takie żądanie na trwałym nośniku.

Uproszczone obowiązki informacyjne z uwagi na wartość umowy

W przypadku zawarcia umowy poza lokalem przedsiębiorstwa, gdy ustalone w umowie wynagrodzenie nie przekracza sześciuset złotych, konsument zażądał wykonania usługi przez przedsiębiorcę w celu naprawy lub konserwacji, a przedsiębiorca i konsument natychmiast wykonują swoje zobowiązania, przedsiębiorca jest zobowiązany udzielić informacji uproszczonych.

Uproszczone obowiązki informacyjne z uwagi na właściwości techniczne środka porozumiewania się

Jeżeli właściwości techniczne użytego środka porozumiewania się na odległość ograniczają rozmiar możliwych do przekazania informacji lub czas na ich przedstawienie, przedsiębiorca ma obowiązek przekazać konsumentowi przed zawarciem umowy co najmniej informacje dotyczące głównych cech świadczenia przedsiębiorcy, oznaczenia przedsiębiorcy, łącznej ceny lub wynagrodzenia, prawa odstąpienia od umowy, czasu trwania umowy, a jeżeli umowa została zawarta na czas nieoznaczony – sposobu i przesłanek jej wypowiedzenia.

E- commerce

- Na stronach internetowych służących do prowadzenia handlu elektronicznego wskazuje się w sposób wyraźny, najpóźniej na początku składania zamówienia, jasne i czytelne informacje o ograniczeniach dotyczących dostarczania oraz akceptowanych sposobach płatności.

Umowa przez telefon

- Jeżeli przedsiębiorca kontaktuje się z konsumentem przez telefon w celu zawarcia umowy na odległość, ma obowiązek na początku rozmowy poinformować konsumenta o tym celu, a ponadto podać identyfikujące go dane oraz dane identyfikujące osobę, w imieniu której telefonuje.
- Jeżeli przedsiębiorca proponuje konsumentowi zawarcie umowy przez telefon, ma obowiązek potwierdzić treść proponowanej umowy utrwaloną na papierze lub innym trwałym nośniku. Oświadczenie konsumenta o zawarciu umowy jest skuteczne, jeżeli zostało utrwalone na papierze lub innym trwałym nośniku po otrzymaniu potwierdzenia od przedsiębiorcy.

Potwierdzenie zawarcia umowy na odległość

- Przedsiębiorca ma obowiązek przekazać konsumentowi potwierdzenie zawarcia umowy na odległość na trwałym nośniku w rozsądnym czasie po jej zawarciu, najpóźniej w chwili dostarczenia rzeczy lub przed rozpoczęciem świadczenia usługi.
- Potwierdzenie obejmuje: 1) informacje, chyba że przedsiębiorca dostarczył konsumentowi te informacje na trwałym nośniku przed zawarciem umowy; 2) informację o udzielonej przez konsumenta zgodzie na dostarczenie treści cyfrowych w okolicznościach powodujących utratę prawa odstąpienia od umowy.
- Jeżeli na wyraźne żądanie konsumenta wykonywanie usługi albo dostarczanie wody, gazu, energii elektrycznej, gdy nie są one dostarczane w ograniczonej objętości lub w ustalonej ilości, lub energii cieplnej ma się rozpocząć przed upływem terminu do odstąpienia od umowy, przedsiębiorca wymaga od konsumenta złożenia wyraźnego oświadczenia zawierającego takie żądanie.

Prawo odstąpienia od umowy

.

Wyjątek od zasady pacta sunt servanta

- Konsument, który zawarł umowę na odległość lub poza lokalem przedsiębiorstwa, może w terminie 14 dni odstąpić od niej bez podawania przyczyny i – co do zasady - bez ponoszenia kosztów.
- Jeżeli konsument wybrał sposób dostarczenia rzeczy inny niż najtańszy zwykły sposób dostarczenia oferowany przez przedsiębiorcę, przedsiębiorca nie jest zobowiązany do zwrotu konsumentowi poniesionych przez niego dodatkowych kosztów

Konsekwencje braku informacji o prawie do odstąpienia

- Jeżeli konsument nie został poinformowany przez przedsiębiorcę o prawie odstąpienia od umowy, prawo to wygasa po upływie 12 miesięcy

Sposób odstąpienia od umowy

- Konsument może odstąpić od umowy, składając przedsiębiorcy oświadczenie o odstąpieniu od umowy.
- Oświadczenie można złożyć na formularzu, którego wzór stanowi załącznik nr 2 do ustawy.
- Do zachowania terminu wystarczy wysłanie oświadczenia przed jego upływem.
- Jeżeli przedsiębiorca zapewnia możliwość złożenia oświadczenia o odstąpieniu od umowy drogą elektroniczną, konsument może także odstąpić od umowy: 1) przy wykorzystaniu wzoru formularza odstąpienia od umowy, stanowiącego załącznik nr 2 do ustawy; 2) przez złożenie oświadczenia na stronie internetowej przedsiębiorcy.
- Przedsiębiorca ma obowiązek niezwłocznie przesłać konsumentowi na trwałym nośniku potwierdzenie otrzymania oświadczenia o odstąpieniu od umowy złożonego drogą elektroniczną.

Skutki odstąpienia od umowy

- W przypadku odstąpienia od umowy zawartej na odległość lub umowy zawartej poza lokalem przedsiębiorstwa umowę uważa się za niezawartą.
- Jeżeli konsument złożył oświadczenie o odstąpieniu od umowy zanim przedsiębiorca przyjął jego ofertę, oferta przestaje wiązać.

Obowiązek zwrotu płatności

- Przedsiębiorca ma obowiązek niezwłocznie, nie później niż w terminie 14 dni od dnia otrzymania oświadczenia konsumenta o odstąpieniu od umowy, zwrócić konsumentowi wszystkie dokonane przez niego płatności, w tym koszty dostarczenia rzeczy.
- Przedsiębiorca dokonuje zwrotu płatności przy użyciu takiego samego sposobu zapłaty, jakiego użył konsument, chyba że konsument wyraźnie zgodził się na inny sposób zwrotu, który nie wiąże się dla niego z żadnymi kosztami.
- Jeżeli przedsiębiorca nie proponował, że sam odbierze rzecz od konsumenta, może wstrzymać się ze zwrotem płatności otrzymanych od konsumenta do chwili otrzymania rzeczy z powrotem lub dostarczenia przez konsumenta dowodu jej odesłania, w zależności od tego, które zdarzenie nastąpi wcześniej.

Droższy sposób dostawy

- Jeżeli konsument wybrał sposób dostarczenia rzeczy inny niż najtańszy zwykły sposób dostarczenia oferowany przez przedsiębiorcę, przedsiębiorca nie jest zobowiązany do zwrotu konsumentowi poniesionych przez niego dodatkowych kosztów

PRAWO KONSUMENCKIE

Ochrona zbiorowych interesów konsumentów

Ochrona konstytucyjna

- Art. 76 konstytucji RP stanowi, że władze publiczne chronią konsumentów przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi

Ustawa o k.i.k. jako fragment prawa konsumenckiego

- Jest to fragment prawa konsumenckiego, rozproszonego po różnych aktach prawnych, krajowych jak i międzynarodowych

Przyczyny regulacji konsumenckich w prawie publicznym

U źródeł prawa konsumenckiego znalazła się **potrzeba zrównoważenia pozycji przedsiębiorców i konsumentów** w ich wzajemnych relacjach dotyczących umów,

Stronami umów konsumenckich są przedsiębiorcy (**podmioty wyspecjalizowane**) i konsumenci

Obrót konsumencki ma charakter **masowy** – jeden przedsiębiorca zawiera umowy z dużą liczbą konsumentów, **nie ma możliwości indywidualnego porozumiewania się z każdym konsumentem**/ umowy adhezyjne

Przyczyny regulacji konsumenckich w prawie publicznym

Tradycyjne mechanizmy prawa umów (w relacjach *inter partes*) są niewystarczające dla ochrony interesów konsumentów, nie wystarczają do zwalczania takich zjawisk jak:

- nieuczciwi przedsiębiorcy przekazują nieprawdziwe lub nieprawidłowe informacje o towarach czy usługach
- nie podają informacji istotnych dla konsumentów
- wywierają na konsumentów presję aby skorzystali z ich towarów/usług
- narzucają konsumentom nieuczciwe i niekorzystne warunki umów

Przyczyny regulacji konsumenckich

Prawo konsumenckie odchodzi od tradycyjnych reguł dotyczących kontraktów:

- istotne jest stadium przed zawarciem umowy
- treść umów podlega kontroli
- ograniczeniu ulega zasada *pacta sunt servanta*
- szczególnie ujmuje wymagania co do formy umowy
- nakłada obowiązek umieszczenia pewnych treści w umowie
- w szczególny sposób rozkłada ciężar dowodowy

Przyczyny regulacji konsumenckich

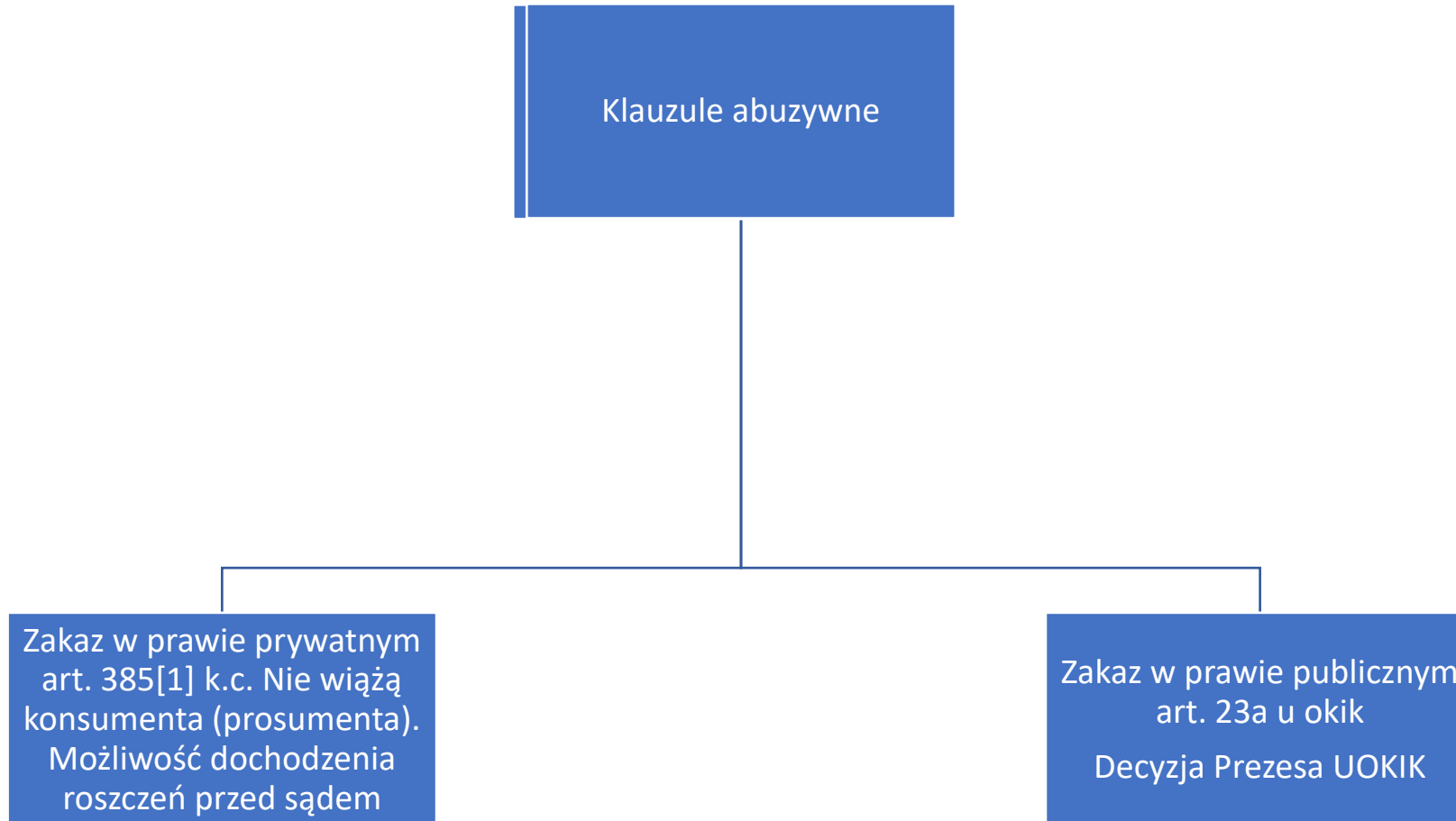
prawo konsumenckie udziela ochrony :

- w stadium przed umową
- przy zawarciu umowy
- przy wykonywaniu umowy
- na etapie rozwiązywania umowy

Regulacja ustawy dotycząca konsumentów

1	2
Zakaz stosowania we wzorcach umów zawieranych z konsumentami niedozwolonych postanowień umownych (tzw. klauzul abuzywnych)	Zakaz praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów

Klauzule abuzywne

Zakaz stosowania niedozwolonych postanowień wzorców umów

Zakaz stosowania niedozwolonych postanowień wzorców umów Art. 23a i n. ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów	
Zakaz w prawie publicznym	Zakazane jest stosowanie we wzorcach umów zawieranych z konsumentami niedozwolonych postanowień umownych, o których mowa w art. 3851 § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny.
Środek ochrony	Prezes Urzędu wydaje decyzję o uznaniu postanowienia wzorca umowy za niedozwolone i zakazującą jego wykorzystywania , jeżeli stwierdzi naruszenie zakazu określonego w art. 23a. W decyzji Prezes Urzędu przytacza treść postanowienia wzorca umowy uznanego za niedozwolone

Decyzja o uznaniu postanowienia wzorca umowy za niedozwolone i zakazująca jego wykorzystywania

Funkcje decyzji Prezesa UOKiK	
1	FUNKCJA KORYGUJĄCA : KOREKTA POSTANOWIEŃ UMÓW Z KONSUMENTAMI
2	FUNKCJA PREWENCYJNO-REPRESYJNA: KARA PIENIĘŻNA
3	FUNKCJA INDYWIDUALNA : DECYZJA NIE MA SKUTKÓW WOBEC PRZEDSIĘBIORCÓW NIE BĘDĄCYMI STRONĄ POSTĘPOWANIA, A KTÓRZY POSŁUGUJĄ SIĘ PODOBNĄ ALBO NAWET IDENTYCZNĄ KLAUZULĄ ABUZYWNĄ

Decyzja o uznaniu postanowienia wzorca umowy za niedozwolone i zakazująca jego wykorzystywania

W decyzji Prezes Urzędu może określić środki usunięcia trwających skutków naruszenia zakazu klauzul abuzywnych, a w szczególności zobowiązać przedsiębiorcę do:

- 1) poinformowania konsumentów, będących stronami umów zawartych na podstawie wzorca o uznaniu za niedozwolone postanowienia tego wzorca – w sposób określony w decyzji;
- 2) złożenia jednokrotnego lub wielokrotnego oświadczenia o treści i w formie określonej w decyzji.

W decyzji Prezes Urzędu może nakazać publikację decyzji w całości lub w części, z zaznaczeniem, czy decyzja ta jest prawomocna, w określonej w niej formie, na koszt przedsiębiorcy.

Środki, powinny być proporcjonalne do wagi i rodzaju naruszenia oraz konieczne do usunięcia jego skutków.

Decyzja o uznaniu postanowienia wzorca umowy za niedozwolone i zakazująca jego wykorzystywania

Prezes Urzędu może nałożyć na przedsiębiorcę, w drodze decyzji, karę pieniężną w wysokości nie większej niż 10% obrotu osiągniętego w roku obrotowym poprzedzającym rok nałożenia kary, jeżeli przedsiębiorca ten, choćby nieumyślnie, dopuścił się naruszenia zakazu określonego w art. 23a

Decyzja zobowiązująca

Jeżeli przedsiębiorca przed wydaniem decyzji zobowiąże się do podjęcia lub zaniechania określonych działań zmierzających do zakończenia naruszenia zakazu lub usunięcia skutków tego naruszenia, Prezes Urzędu może, wydając decyzję, zobowiązać przedsiębiorcę do wykonania tych zobowiązań.

Prezes Urzędu może określić termin wykonania zobowiązań. W decyzji, Prezes Urzędu nakłada na przedsiębiorcę obowiązek składania w wyznaczonym terminie informacji o stopniu realizacji zobowiązań.

Prezes nie nakłada kary pieniężnej.

Skutki decyzji

- Prawomocna decyzja o uznaniu postanowienia wzorca umowy za niedozwolone **ma skutek wobec przedsiębiorcy, co do którego stwierdzono stosowanie niedozwolonego postanowienia umownego oraz wobec wszystkich konsumentów**, którzy zawarli z nim umowę na podstawie wzorca wskazanego w decyzji

Zakaz praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów

Zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.	KLAUZULA GENERALNA	EGZEMPLIFIKACJA
	Przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie sprzeczne z prawem lub dobrymi obyczajami zachowanie przedsiębiorcy	naruszanie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji
		nieuczciwe praktyki rynkowe
		czyny nieuczciwej konkurencji
		proponowanie konsumentom nabycia usług finansowych, które nie odpowiadają potrzebom tych konsumentów ustalonym z uwzględnieniem dostępnych przedsiębiorcy informacji w zakresie cech tych konsumentów lub proponowanie nabycia tych usług w sposób nieadekwatny do ich charakteru

SYSTEM OCHRONY

Ochrona zbiorowych interesów konsumentów przewidziana w ustawie nie wyłącza ochrony wynikającej z innych ustaw, w szczególności z przepisów o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym i przepisów o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji.

OCHRONA INTERESU PUBLICZNEGO W PRZYPADKU CZYNÓW NIEUCZCIWEJ KONKURENCJI ALBO W PRZYPADKU NIEUCZCIWYCH PRAKTYK RYNKOWYCH.

OCHRONA INTERESU PRYWATNEGO W PRZYPADKU CZYNÓW NIEUCZCIWEJ KONKURENCJI.

OCHRONA INTERESU PRYWATNEGO W PRZYPADKU NIEUCZCIWYCH PRAKTYK RYNKOWYCH.

Definicja ogólna (klauzula generalna)

Praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów definiuje art. 24 ust. 2 uokik;

Definicja ogólna (klauzula generalna)

- działanie przedsiębiorcy
- bezprawne
- godzące w zbiorowe interesy konsumentów
- Ciężar wykazania przesłanek zakazu ciąży na Prezesie

Elementy definicji

- „Działanie” - w literaturze trwa spór czy praktyka może polegać także na zaniechaniu;
- zachowanie przedsiębiorcy może dotyczyć sytuacji przed zawarciem umowy jak i po zawarciu umowy z konsumentem.
- „Bezprawność” – czyli sprzeczność zachowania przedsiębiorcy z prawem, np. gdy przedsiębiorca nie spełnia nałożonego na niego obowiązku, albo gdy podejmuje zachowania zabronione przez prawo. Bezprawność jest niezależna od winy a nawet świadomości sprawcy.

Elementy definicji

- Sprzeczność z prawem dotyczy sprzeczności z ustawami, rozporządzeniami, aktami prawa miejscowego, prawem wspólnotowym, itp.
- Bezprawność należy rozszerzyć także na przypadki sprzeczności zachowań z zasadami współżycia społecznego. niekiedy w orzecznictwie przyjmuje się że bezprawne zachowanie to takie zachowanie, które jest sprzeczne z zasadą ochrony konsumenta jako słabszej strony stosunku cywilnoprawnego.
- Uznanie, że bezprawność w rozumieniu komentowanego przepisu wiąże się z naruszeniem zasad współżycia społecznego:
 - z jednej strony poszerza zakres stosowania tej normy prawnej
 - z drugiej strony prowadzi do generowania stanów niepewności prawnej

Elementy definicji

Za sprzeczne z dobrymi obyczajami (zasadami współżycia społecznego) uznano działania przedsiębiorcy zmierzające do :

- niedoinformowania konsumenta
- dezorientacji
- wywołania błędnych przekonań
- wykorzystaniu niewiedzy czy naiwności
- zastraszenie, wywołanie lęku
- wywieranie silnej presji psychicznej

Elementy definicji

Okoliczności wyłączające bezprawność działania przedsiębiorcy:

- działanie dozwolone na podstawie obowiązujących przepisów (w przypadku kolizji norm)
- wykonywanie prawa podmiotowego
- zgoda pokrzywdzonego
- działanie w obronie uzasadnionego interesu

„godzenie” jako przesłanka zastosowania normy ma miejsce jeżeli zachowanie przedsiębiorcy jest bezprawne ale nie godzi w interesy konsumentów to brak jest podstaw do stosowania zakazu z art. 24 ust. 1

W literaturze przedmiotu jest sporne, czy godzenie w interesy konsumentów obejmuje zarówno „naruszenie” jak i „zagrożenie”

Elementy definicji

- „zbiorowy interes konsumentów” interes zbiorowy to interes odnoszący się do pewnej grupy osób, właściwy jakiemuś zbiorowi. O tym czy chodzi o interes indywidualny czy zbiorowy rozstrzygają cechy zachowania:
- Czyli jest to zachowanie skierowane do potencjalnie nieograniczonej liczby konsumentów (nie mają tu znaczenia kryteria ilościowe)
- Ochrona dotyczy interesów ekonomicznych jak i pozaekonomicznych
- Zgodnie z art. 24 ust. 3 nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma indywidualnych interesów konsumentów
- interes zbiorowy nie oznacza kumulacji interesów jednostek, dlatego naruszenie nawet znacznej liczby interesów konsumentów nie oznacza naruszenia interesu zbiorowego. Z interesem zbiorowym mamy do czynienia w sytuacji, gdy naruszono interes nieoznaczonego z góry kręgu podmiotów
- Godzenie w interes zbiorowy ma miejsce wówczas, gdy działanie przedsiębiorcy **jest w stanie wywołać niekorzystne następstwa w odniesieniu do każdego z konsumentów, a nie jedynie wobec określonego konsumenta.**

Zakaz praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów

- Źródłem tych praktyk nie jest siła ekonomiczna ani władza rynkowa przedsiębiorcy, ale jego przewaga nad nieprofesjonalnymi uczestnikami obrotu.
- Prezes UOKiK posiada kompetencje do podejmowania w interesie publicznym interwencji w przypadku stwierdzenia naruszeń przepisów prawa lub dobrych obyczajów w obrocie konsumenckim
- Ustawodawca wprowadza w art. 24 ust. 1 uokik zakaz praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Zakaz praktyk wynika z mocy ustawy bez potrzeby wydawania w tej mierze decyzji administracyjnej przez Prezesa UOKiK.
- Z zakazem praktyk powiązana jest kompetencja Prezesa UOKiK do podjęcia postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów

Model przeciętnego konsumenta

W orzecznictwie ETS przyjęto model konsumenta jako osoby:

- Rozsądnej,
- Uważnej
- Należycie poinformowanej

Konsument:

- Posiada określony zasób informacji o rzeczywistości i potrafi go wykorzystać
- Krytycznie podchodzi do działań marketingowych
- Poziom percepcji konsumenta różni się w zależności od tego, jakiego produktu dotyczy praktyka rynkowa oraz w jakich okolicznościach produkt jest nabywany

Polskie ustawodawstwo nawiązuje do tej koncepcji przyjmując model „przeciętnego konsumenta”

Zakaz praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów

- zakaz praktyk ma charakter bezwzględny (z techniczno prawnego punktu widzenia zakaz ten wykazuje podobieństwa do zakazu nadużywania pozycji dominującej przez przedsiębiorcę)
- Przedmiotem „zakazu” wskazanego w ustawie są „praktyki” Nie chodzi zatem o zjawiska o charakterze pojedynczym, incydentalnym ale o formę stałego postępowania przedsiębiorcy.

Zakaz praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów

- Zakazane praktyki dotyczą takich zachowań, które odnoszą się do konsumentów.
- Zachowania przedsiębiorców wymierzone przeciwko innym przedsiębiorcom nie stanowią zakazanej praktyki w rozumieniu art. 24 ust. 1 uokik jeżeli nie szkodzą konsumentom

Naruszenie obowiązków informacyjnych

- naruszanie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji;
- Obowiązek przekazywania niezbędnych informacji dotyczy także obrotu profesjonalnego
- naruszenie obowiązku informacji - godzi w prawo konsumenta do rzetelnej, pełnej i prawdziwej informacji
- Normy chroniące konsumentów mają na celu zapewnienie równowagi pomiędzy profesjonalnym uczestnikiem obrotu a konsumentem.

Naruszenie obowiązków informacyjnych

Praktyki naruszenia obowiązku informacyjnego można podzielić na:

Praktyki **odnoszące się do informacji, których udzielenie jest obligatoryjne:**

- zaniechanie udzielenia informacji
- udzielenie informacji nieprawdziwych
- przedstawienie informacji nierzetelnie, niepełnie w sposób prowadzący do ryzyka wprowadzenia konsumenta w błąd

Praktyki **odnoszące się do informacji nie wymaganych przez prawo**

- udzielanie informacji nieprawdziwych
- - przedstawienie informacji w sposób nierzetelny, niepełny (przykładem takiej praktyki było ustawienie w sklepie tablic, że towar nie podlega wymianie albo zwrotowi. Informacja taka jest niepełna, gdyż w istocie rzeczy towar podlega wymianie)

Przepis ten nie nakłada samodzielnie na przedsiębiorcę obowiązków informacyjnych, a jedynie wskazuje, że naruszenie takich obowiązków przewidzianych w innych ustawach może stanowić praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów. Przepis ten nie może być zatem stosowany samodzielnie

Czyn nieuczciwej konkurencji

Czyn nieuczciwej konkurencji – w rozumieniu ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji

czynem nieuczciwej konkurencji jest działanie przedsiębiorcy sprzeczne z prawem lub dobrymi obyczajami, które zagraża lub narusza interes innego przedsiębiorcy lub klienta; i w tym przypadku chodzi o zaniechanie; zachowanie przedsiębiorcy musi być bezprawne

- nie każdy czyn nieuczciwej konkurencji będzie naruszał interesy konsumentów.
- wśród czynów naruszających interesy konsumentów wskazać należy na : nieuczciwą reklamę, wprowadzające w błąd oznaczenie towarów,
- czyny muszą godzić w zbiorowe interesy konsumentów

Czyn nieuczciwej konkurencji

Reklamą jest każda wypowiedź przedsiębiorcy, bez względu na formę, której celem jest nakłonienie odbiorcy do nabycia lub innego korzystania z towarów i usług. Czynem nieuczciwej konkurencji jest reklama sprzeczna z prawem, dobrymi obyczajami lub uchybiająca godności człowieka

- reklama sprzeczna z dobrymi obyczajami, to reklama naruszająca standardy moralne obowiązujące w społeczeństwie
- reklama wprowadzająca w błąd to:
 - reklama podająca obiektywnie nieprawdziwe informacje
 - reklama niekompletna, pomijająca informacje istotne z punktu widzenia przeciętnego odbiorcy
 - reklama wieloznaczna
 - reklama podająca obiektywnie prawdziwe dane, w nieodpowiedni sposób
 - czynem nieuczciwej konkurencji jest tzw. reklama ukryta

Nieuczciwe praktyki rynkowe

- **Nieuczciwe praktyki rynkowe** jest to stosowana przez przedsiębiorców wobec konsumentów praktyka rynkowa, sprzeczna z dobrymi obyczajami która w istotny sposób zniekształca albo może zniekształcić zachowania rynkowe przeciętnego konsumenta

Nieuczciwe praktyki rynkowe

działanie wprowadzające w błąd

- działanie powodujące lub mogące powodować w jakikolwiek sposób podjęcie przez przeciętnego konsumenta decyzji dotyczącej umowy, której inaczej by nie podjął

agresywne praktyki rynkowe

- takie zachowania przedsiębiorców, które za pomocą niedopuszczalnego nacisku mogą ograniczać swobodę wyboru przeciętnego konsumenta, powodując podjęcie przez niego decyzji dotyczącej umowy, której inaczej by nie podjął
- wywołanie wrażenia, że konsument nie może opuścić pomieszczeń przedsiębiorcy bez zawarcia umowy
- składanie wizyt w miejscu zamieszkania konsumenta
- nakłanianie do nabycia produktów za pomocą technicznych środków komunikacji na odległość
- żądanie od konsumenta zgłaszającego roszczenie z umowy ubezpieczenia przedstawienia dokumentów nieistotnych dla ustalenia zasadności roszczenia

Reguła kolizyjna

Reguła kolizyjna: Ochrona zbiorowych interesów konsumentów przewidziana w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów nie wyłącza ochrony wynikającej z innych ustaw, w szczególności z przepisów o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym i przepisów o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji.

Decyzje w sprawach praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów

RODZAJ DECYZJI	decyzja o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i nakazująca zaniechanie jej stosowania	decyzja o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i stwierdzająca zaniechanie jej stosowania	Decyzja zobowiązująca
PRZESŁANKA WYDANIA	jeżeli stwierdzi naruszenie zakazu określonego w art. 24.	jeżeli przedsiębiorca zaprzestał stosowania praktyki, o której mowa w art. 24.	Jeżeli w toku postępowania zostanie uprawdopodobnione że został naruszony zakaz, o którym mowa w art. 24, a przedsiębiorca, któremu jest zarzucane naruszenie tego zakazu, zobowiąże się do podjęcia lub zaniechania określonych działań zmierzających do zakończenia naruszenia lub usunięcia jego skutków,
SANKCJA FINANSOWA	Kara pieniężna	Kara pieniężna	Brak kary pieniężnej

1. Założenie

- Dokonanie oceny, czy dana praktyka wprowadza w błąd, wymaga odniesienia do adresata, którym jest przeciętny konsument.
- Ustawa z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym w art. 2 pkt 8 definiuje go jako takiego konsumenta, który jest dostatecznie dobrze poinformowany, uważny i ostrożny; oceny dokonuje się z uwzględnieniem czynników społecznych, kulturowych, językowych i przynależności danego konsumenta do szczególnej grupy konsumentów, przez którą rozumie się dającą się jednoznacznie zidentyfikować grupę konsumentów, szczególnie podatną na oddziaływanie praktyki rynkowej lub na produkt, którego praktyka rynkowa dotyczy, ze względu na szczególne cechy, takie jak wiek, niepełnosprawność fizyczna lub umysłowa.

Pytanie:

- Czy model przeciętnego konsumenta będą wyróżniać charakterystyczne cechy, czy przynależność do jakiejś szczególnej grupy konsumentów jeżeli adresatami oferty są wszystkie osoby posiadające wolne środki finansowe, poszukujące alternatywnych możliwości ich ulokowania?

2. Czy następująca praktyka rynkowa jest uczciwa?

- Praktyka polegająca na informowaniu konsumentów, podczas telefonicznych zaproszeń po „odbiór upominków” oraz na „Premierową Prezentację najnowszych urządzeń masujących” o tym, że zostali „laureatami” i w związku z tym otrzymują upominek, w sytuacji gdy z pisemnego zaproszenia przesyłanego następnie konsumentom wynika, że otrzymanie upominku jest uzależnione od pozostania na zapowiadanej telefonicznie prezentacji oraz wyrażenia opinii.

1. Założenie

- "marketing bezpośredni" to ogół działań, jak również wszelkich dotyczących go usług pomocniczych, umożliwiających oferowanie produktów lub usług bądź przekazywanie innych informacji do grupy ludności - za pośrednictwem poczty, telefonu lub innych bezpośrednich środków - w celach informacyjnych bądź w celu wywołania reakcji ze strony osoby, której dane dotyczą."

2. Pytanie

1. Czy wykonywanie połączeń telefonicznych w celu zaproszenia konsumenta na pokaz, podczas którego istnieje możliwość zakupu produktów oferowanych do sprzedaży przez powoda, jest marketingiem bezpośrednim?
2. Czy przedsiębiorcy wolno kierować do abonenta/konsumenta komunikaty do celów marketingowych bez uprzedniego uzyskania zgody na taki kontakt?
3. Czy kontaktowanie się z abonentem w celu uzyskania zgody na kontakt w celu marketingowym jest naruszeniem prawa do prywatności abonenta zmierzającym do uzyskania zgody, której konsekwencją będzie możliwość przedstawienia oferty/informacji marketingowych przez przedsiębiorcę?

1. Założenie

- Warunek sformułowania w reklamach informacji w sposób jednoznaczny, widoczny i zrozumiały w aspekcie przedmiotowym odnosi się do kosztu kredytu konsumentckiego.
- Informacja powinna obejmować: 1) stopę oprocentowania kredytu wraz z wyodrębnieniem opłat uwzględnianych w całkowitym koszcie kredytu, 2) całkowitą kwotę kredytu, 3) rzeczywistą roczną stopę oprocentowania.

2. Pytanie

- Czy konsument bez dodatkowych procedur (wyjaśnień, tłumaczeń) powinien samodzielnie przyswoić sobie obowiązkową informację o kredycie i na jej podstawie świadomie podjąć decyzję o zaciągnięciu kredytu konsumenckiego lub rezygnacji z takiego zamiaru z uwagi na niekorzystne – w jego odczuciu – warunki związane z udzieleniem kredytu?
- Jak z punktu widzenia konsumenta będą dla niego najbardziej istotne informacje decydujące albo o zaciągnięciu danego kredytu konsumenckiego, albo o rezygnacji z takiego zamiaru?
- Czy zapoznając się z tylko reklamą, konsument może porównać oferty różnych kredytodawców?
- Czy powinien mieć możliwość, tylko na bazie samej reklamy, dokonać świadomego wyboru oferty najkorzystniejszej w danej sytuacji i czasie?

Co jest naruszeniem zbiorowych interesów konsumentów?

- Dla wystąpienia przesłanki naruszenia zbiorowego interesu konsumentów istotne jest ustalenie, że działanie przedsiębiorcy może potencjalnie godzić w interesy określonej zbiorowości konsumentów.
- Oznacza to, że nie ilość faktycznych, potwierdzonych naruszeń, ale przede wszystkim ich charakter, a w związku z tym możliwość (choćby tylko potencjalna) wywołania negatywnych skutków wobec określonej zbiorowości przesądza o naruszeniu- zbiorowego interesu konsumentów.
- Godzenie w zbiorowe interesy konsumentów może przy tym polegać zarówno na ich naruszeniu, jak i na samym zagrożeniu tym interesom. W konsekwencji, nie jest konieczne, aby którykolwiek z konsumentów został dotknięty skutkami stosowanych przez przedsiębiorcę praktyk. Wystarczająca jest choćby potencjalna możliwość wystąpienia negatywnych skutków praktyki wobec nieograniczonej liczby konsumentów.

Pytanie

- **Czy oświadczenie woli konsumenta we wzorcu umowy ustanawiające zabezpieczenie kredytu w postaci udzielenia bankowi nieodwołalnego pełnomocnictwa do ściągnięcia zadłużenia przeterminowanego jest praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów?**

Kredyt konsumencki

.

Czym jest kredyt konsumencki?

KREDYT KONSUMENCKI	
Przez umowę o kredyt konsumencki rozumie się umowę o kredyt w wysokości nie większej niż 255 550 zł albo równowartość tej kwoty w walucie innej niż waluta polska, który kredytodawca w zakresie swojej działalności udziela lub daje przyrzeczenie udzielenia konsumentowi.	umowa pożyczki
	umowa kredytu w rozumieniu przepisów prawa bankowego
	umowa o odroczeniu konsumentowi terminu spełnienia świadczenia pieniężnego, jeżeli konsument jest zobowiązany do poniesienia jakichkolwiek kosztów związanych z odroczeniem spełnienia świadczenia
	umowa o kredyt, w której kredytodawca zaciąga zobowiązanie wobec osoby trzeciej, a konsument zobowiązuje się do zwrotu kredytodawcy spełnionego świadczenia
	umow o kredyt odnawialny

Co nie jest kredytem konsumenckim?

- Za umowę o kredyt konsumencki nie uważa się umów dotyczących odroczenia terminu spełnienia świadczenia niepieniężnego, którego przedmiotem jest stałe lub sukcesywne świadczenie usług lub dostaw towarów tego samego rodzaju, jeżeli konsument jest zobowiązany do zapłaty za spełnione świadczenie lub dostawę towaru w ustalonych odstępach czasu w trakcie obowiązywania umowy

wyłączenia

Ustawy nie stosuje się do umów:

- 1) w których konsument nie jest zobowiązany do zapłaty oprocentowania oraz innych kosztów związanych z udzieleniem lub spłatą kredytu konsumenckiego;
- 2) leasingu, jeżeli umowa nie przewiduje obowiązku nabycia przedmiotu umowy przez konsumenta;
- 3) o świadczenie usług maklerskich
- 4) o kredyt będących wynikiem ugody sądowej oraz ugody będącej wynikiem postępowania w sprawie pozasądowego rozwiązywania sporów konsumenckich,
- 5) o kredyt udzielany wyłącznie pracownikom zatrudnionym u danego pracodawcy w ramach działalności dodatkowej, w której pracownik nie jest zobowiązany zapłaty oprocentowania lub jest zobowiązany do zapłaty rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania niższej od powszechnie stosowanych na rynku;
- 6) odwróconego kredytu hipotecznego zawartych na podstawie ustawy z dnia 23 października 2014 r. o odwróconym kredycie hipotecznym

Obowiązki kredytodawcy i pośrednika kredytowego przed zawarciem umowy o kredy

- Kredytodawca lub pośrednik kredytowy w reklamach dotyczących kredytu konsumenckiego zawierających dane dotyczące kosztu kredytu konsumenckiego, w szczególności stopę oprocentowania, podaje konsumentowi w sposób jednoznaczny, zrozumiały i widoczny:
1) stopę oprocentowania kredytu łącznie z informacją o tym, czy jest to stopa stała, zmienna czy też zastosowanie mają obydwie te stopy; informacje te podaje się wraz z wyodrębnieniem opłat uwzględnianych w całkowitym koszcie kredytu; 2) całkowitą kwotę kredytu; 3) rzeczywistą roczną stopę oprocentowania.

Obowiązek informacyjny

Kredytodawca lub pośrednik kredytowy, w stosownych przypadkach, dodatkowo podaje konsumentowi: 1) czas obowiązywania umowy; 2) całkowitą kwotę do zapłaty przez konsumenta oraz wysokość rat; 3) cenę towaru lub usługi oraz kwotę wszystkich zaliczek w przypadku umowy o kredyt przewidującej odroczenie płatności.

Umowa dodatkowa

- Jeżeli do zawarcia umowy o kredyt konsumencki, na warunkach określonych w reklamie, niezbędne jest zawarcie umowy dodatkowej, w szczególności umowy ubezpieczenia, a kosztu takiej umowy nie można z góry określić, kredytodawca lub pośrednik kredytowy podaje konsumentowi w sposób jednoznaczny, zrozumiały i widoczny informację o tym obowiązku wraz z rzeczywistą roczną stopą oprocentowania

RRSO

- Kredytodawca lub pośrednik kredytowy w reklamach dotyczących kredytu konsumenckiego podaje konsumentowi rzeczywistą roczną stopę oprocentowania. Informację podaje się konsumentowi w sposób co najmniej tak samo widoczny, czytelny i słyszalny jak pozostałe informacje przekazywane w reklamie.
- rzeczywista roczna stopa oprocentowania – całkowity koszt kredytu ponoszony przez konsumenta, wyrażony jako wartość procentowa całkowitej kwoty kredytu w stosunku rocznym

RRSO

Kredytodawca lub pośrednik kredytowy przy ustalaniu rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania uwzględnia:

- 1) całkowity koszt kredytu ponoszony przez konsumenta, z wyłączeniem opłat z tytułu niewykonania swoich zobowiązań wynikających z umowy o kredyt oraz opłat innych niż cena nabycia towaru lub usługi, które konsument jest zobowiązany ponieść bez względu na sposób finansowania tego nabycia, oraz
- 2) koszty prowadzenia rachunku, z którego realizowane są spłaty, koszty przelewów i wpłat na ten rachunek, oraz inne koszty związane z tymi transakcjami, chyba że otwarcie rachunku nie jest obowiązkowe, a koszty rachunku zostały w sposób jasny, zrozumiały i widoczny podane w umowie o kredyt lub w innej umowie zawartej z konsumentem.

Jeżeli z postanowień umowy o kredyt wynika możliwość zmiany stopy oprocentowania kredytu i opłat uwzględnianych przy ustalaniu rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania, których nie można określić w chwili jej ustalenia –rzeczywistą roczną stopę oprocentowania ustala się w oparciu o założenie, że stopa oprocentowania kredytu i opłaty te pozostaną niezmiennione przez cały czas obowiązywania umowy o kredyt.

OCENA ZDOLNOŚCI KREDYTOWEJ

- Kredytodawca przed zawarciem umowy o kredyt konsumencki jest zobowiązany do dokonania oceny zdolności kredytowej konsumenta.
- Ocena zdolności kredytowej dokonywana jest na podstawie informacji uzyskanych od konsumenta lub na podstawie informacji pozyskanych z odpowiednich baz danych lub zbiorów danych kredytodawcy.
- Konsument jest zobowiązany do przedstawienia, na żądanie kredytodawcy, dokumentów i informacji niezbędnych do dokonania oceny zdolności kredytowej

WYJASNIENIA

- Kredytodawca lub pośrednik kredytowy zobowiązany jest przed zawarciem umowy o kredyt konsumencki udzielić konsumentowi wyjaśnień dotyczących treści informacji przekazanych przed zawarciem umowy oraz postanowień zawartych w umowie, która ma zostać zawarta, w sposób umożliwiający konsumentowi podjęcie decyzji dotyczącej umowy o kredyt konsumencki.

INFO

- Kredytodawca lub pośrednik kredytowy przed zawarciem umowy o kredyt konsumencki jest zobowiązany podać konsumentowi, na trwałym nośniku, w czasie umożliwiającym zapoznanie się z tymi informacjami:
- imię, nazwisko (nazwę) i adres (siedzibę) kredytodawcy i pośrednika kredytowego;]
- rodzaj kredytu;
- czas obowiązywania umowy;
- stopę oprocentowania kredytu, warunki stosowania tej stopy oprocentowania oraz, jeżeli są dostępne, wszelkie indeksy lub stopy referencyjne mające zastosowanie do pierwotnej stopy oprocentowania kredytu, a także okresy, warunki i procedury zmian stopy oprocentowania kredytu; jeżeli umowa o kredyt konsumencki przewiduje różne stopy oprocentowania, informacje te podaje się dla wszystkich stosowanych stóp procentowych w danym okresie obowiązywania umowy;
- całkowitą kwotę kredytu;
- terminy i sposób wypłaty kredytu;
- całkowitą kwotę do zapłaty przez konsumenta;
- rzeczywistą roczną stopę oprocentowania przedstawioną za pomocą reprezentatywnego przykładu, który obejmuje wszystkie założenia przyjęte do obliczenia tej stopy; w przypadku gdy konsument poinformował kredytodawcę o co najmniej jednym ze składników preferowanego przez siebie kredytu, takim jak okres obowiązywania umowy o kredyt lub całkowita kwota kredytu, składniki te powinny być uwzględnione w reprezentatywnym przykładzie;.

INFO

-) informację, że inne mechanizmy dokonywania wypłat mogą spowodować zastosowanie wyższej rocznej stopy oprocentowania – jeżeli umowa o kredyt przewiduje różne sposoby dokonywania wypłat, w odniesieniu do których obowiązują różne opłaty i stopy oprocentowania,
- zasady i terminy spłaty kredytu oraz, w odpowiednich przypadkach, kolejność zaliczania rat kredytu konsumenckiego na poczet należności kredytodawcy; jeżeli w ramach kredytu stosuje się różne stopy oprocentowania dla różnych należności kredytodawcy, należy także podać kolejność zaliczania rat kredytu konsumenckiego na poczet różnych należnych sald, dla których stosuje się różne stopy oprocentowania;
- informację dotyczącą obowiązku zawarcia umowy dodatkowej, w szczególności umowy ubezpieczenia, w przypadku gdy zawarcie takiej umowy jest niezbędne do uzyskania kredytu lub do uzyskania go na oferowanych warunkach;
- w odpowiednich przypadkach, informację o innych kosztach, które konsument jest zobowiązany ponieść w związku z umową o kredyt konsumencki, w szczególności o odsetkach, prowizjach, marżach, opłatach, w tym opłatach za prowadzenie jednego lub kilku rachunków, na których są zapisywane zarówno transakcje płatności, jak i wypłaty, łącznie z opłatami za korzystanie z instrumentów płatniczych zarówno dla transakcji płatności, jak i dla wypłat, oraz kosztach usług dodatkowych, w szczególności ubezpieczeń, jeżeli są znane kredytodawcy, oraz warunki, na jakich koszty te mogą ulec zmianie;
- informację o konieczności poniesienia opłat notarialnych, o ile występują;
- informację o stopie oprocentowania zadłużenia przeterminowanego, warunki jej zmiany oraz ewentualne inne opłaty z tytułu zaległości w spłacie kredytu;
- informację o skutkach braku płatności; w odpowiednich przypadkach informację o wymaganych zabezpieczeniach kredytu konsumenckiego;
- informację o prawie konsumenta do odstąpienia od umowy;

INFO

- informację o prawie konsumenta do spłaty kredytu przed terminem;
- informację o prawie kredytodawcy do zastrzeżenia w umowie prowizji za spłatę kredytu przed terminem oraz zasady jej ustalania;
- informację o prawie konsumenta do niezwłocznego otrzymania bezpłatnej informacji na temat wyników przeprowadzonej w celu oceny zdolności kredytowej weryfikacji w bazie danych;
- informację o prawie konsumenta do otrzymania bezpłatnego projektu umowy,
- w odpowiednich przypadkach informację o terminie, w którym kredytodawca lub pośrednik kredytowy jest związany informacjami, które przekazał konsumentowi.

UPADŁOŚĆ KONSUMENCKA

I. Ogólne zasady oddłużenia

Oddłużenie niewypłacalnej osoby fizycznej poprzez upadłość konsumencką i układ konsumencki

- Cała konstrukcja prawna upadłości konsumenckiej podporządkowana jest oddłużeniu niewypłacalnej osoby fizycznej. Zgodnie z art. 2 ust. 2 p.u. postępowanie uregulowane ustawą wobec osób fizycznych należy prowadzić również tak, aby umożliwić umorzenie zobowiązań upadłego niewykonanych w postępowaniu upadłościowym

Modele oddłużenia

Ustawodawca przyjął dwa modele oddłużenia konsumentów z uwagi na kryterium odwołujące się do czynnika decyzyjnego o oddłużeniu.

Po pierwsze, umorzenie zobowiązań może mieć miejsce na mocy postanowienia sądu. W tym modelu wola wierzycieli co do umorzenia zobowiązań dłużnika nie ma żadnej mocy sprawczej. Sąd może umorzyć zobowiązania dłużnika wbrew woli wszystkich albo większości wierzycieli.

Po drugie, oddłużenie może mieć miejsce na mocy układu konsumentckiego przewidującego umorzenie części zobowiązań, przyjętego przez większość wierzycieli. Przy czym układ może zostać zawarty po ogłoszeniu upadłości (w postępowaniu odrębnym prowadzonym według przepisów tytułu V części trzeciej ustawy albo w postępowaniu zwykłym) albo- bez ogłaszania upadłości dłużnika - w postępowaniu o zawarcie układu na zgromadzeniu wierzycieli (w innym postępowaniu odrębnym prowadzonym według przepisów tytułu VI części trzeciej ustawy). W tym modelu oddłużenia kompetencja sądu ogranicza się do orzekania w przedmiocie zatwierdzenia układu.

Układ konsumencki

	Układ konsumencki bez ogłaszania upadłości konsumenckiej dłużnika	Układ konsumencki po ogłaszaniu upadłości konsumenckiej dłużnika	
Tryb	Układ w postępowaniu o zawarcie układu na zgromadzeniu wierzycieli	Układ w upadłości konsumenckiej – w odrębnym postępowaniu upadłościowym	Układ w upadłości konsumenckiej – w zwykłym postępowaniu upadłościowym
Podstawa prawna	Art. 491 ²⁵ – art. 491 p.u.	Art. 491 ²² – art. 491 ²⁴ p.u.	Art. 266a – art. 266f p.u.

Układ

- Regulacja dotycząca układu konsumenckiego jest w istocie rzeczy bardzo szczątkowa w przepisach Prawa upadłościowego. We wszystkich trzech wymienionych trybach układu konsumenckiego uzupełniające zastosowanie mają przepisy Prawa restrukturyzacyjnego.

Oddłużenie definitywne

- Oddłużenie może przybrać postać definitywnego albo niedefinitywnego.
- Umorzenie zobowiązań „niedefinitywne” odnosi się do wszystkich trybów układu konsumenckiego z uwagi na możliwość uchylecia układu i do tzw. warunkowego umorzenia zobowiązań w upadłości konsumenckiej.

I tryb oddłużenia

- Ustawodawca przedstawia do dyspozycji niewypłacalnego dłużnika – osoby fizycznej, nieprowadzącej działalności gospodarczej, kilka trybów oddłużenia.
- Po pierwsze, oddłużenie dłużnika może nastąpić poprzez umorzenie zobowiązań upadłego postanowieniem sądu po wykonaniu planu spłaty w postępowaniu odrębnym (albo w postępowaniu zwykłym mającym zastosowanie do przedsiębiorców, w przypadku, o którym mowa w art. 491¹ ust. 2 p.u.). Przy czym dla oddłużenia w trybie zwykłym i w trybie odrębnym jest inna podstawa prawna, jak również inne znaczenie prawne przypisywane jest do pojęcia plan spłaty w postępowaniu zwykłym i odrębnym.

różnice pomiędzy terminem *ad quem* postępowania upadłościowego w trybie zwykłym i w trybie odrębnym

W postępowaniu zwykłym zgodnie z art. 368 ust. 1 i 2 p.u. sąd po wykonaniu ostatecznego planu podziału stwierdza zakończenie postępowania upadłościowego. Sąd stwierdza zakończenie postępowania także wtedy, gdy w toku postępowania wszyscy wierzyciele zostali zaspokojeni. W myśl art. 369 ust. 1 p.u. w terminie trzydziestu dni od dnia obwieszczenia postanowienia o zakończeniu postępowania upadłościowego upadły będący osobą fizyczną może złożyć wniosek o ustalenie planu spłaty wierzycieli i umorzenie pozostałej części zobowiązań, które nie zostały zaspokojone w postępowaniu upadłościowym

w postępowaniu odrębnym plan spłaty *sensu largo* spełnia funkcje planu podziału. Zgodnie z art. 491¹⁴ ust. 8 p.u. wydanie postanowienia o ustaleniu planu spłaty wierzycieli albo umorzeniu zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli lub warunkowym umorzeniu zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli oznacza zakończenie postępowania upadłościowego. Taki sposób uregulowania zagadnienia zakończenia postępowania upadłościowego prowadzi do wielu niekonsekwencji.

Schemat oddłużenia

Orientacyjny schemat przebiegu postępowania zmierzającego do oddłużenia							
(1) Postępowanie w przedmiocie ogłoszenia upadłości		(2) Postępowanie upadłościowe prowadzone w trybie odrębnym				(3) Postępowanie oddłużeniowe	
Złożenie przez uprawnionego wniosku o ogłoszenie upadłości konsumenckiej.	Ogłoszenie upadłości konsumenckiej.	Likwidacja masy upadłości (jeżeli jest).	Wniosek syndyka o ustalenie planu spłaty pełniącego funkcję listy wierzytelności, planu podziału, odrębnego planu podziału, planu spłat.	Ustalenie planu spłaty. Badanie moralności płatniczej upadłego.	Podział funduszy masy upadłości na podstawie planu spłaty (o ile zostały zgromadzone). Wykonanie tzw. prawa odrębności (o ile zbyto składniki majątkowe obciążone rzeczowo).	Wykonywanie spłat w ramach planu spłaty	Stwierdzenie wykonania planu spłaty . Umorzenie zobowiązań w drodze postanowienia sądu.
	Ustanowienie syndyka.						

Oddłużenie poprzez umorzenie zobowiązań upadłego postanowieniem sądu w postępowaniu zwykłym po wykonaniu planu spłaty

Orientacyjny schemat przebiegu postępowania zmierzającego do oddłużenia								
(1) Postępowanie w przedmiocie ogłoszenia upadłości		(2) Postępowanie upadłościowe			(3) Postępowanie oddłużeniowe			
Złożenie przez uprawnionego wniosku o ogłoszenie upadłości konsumenckiej.	Ogłoszenie upadłości w trybie zwykłym.	Ustalanie listy wierzycieli	Likwidacja masy upadłości (jeżeli jest).	Podział funduszy masy upadłości na podstawie planu podziału. Wykonanie odrębnego planu podziału (o ile zbyt składniki majątkowe obciążone rzeczowo).	Wniosek upadłego o ustalenie planu spłaty	Ustalenie planu spłaty Badanie moralności płatniczej upadłego.	Wykonywanie spłat w ramach planu spłaty	Stwierdzenie wykonania planu spłaty. Umorzenie zobowiązań
	Ustanowienie syndyka i sędziego - komisarza.							

II tryb oddłużenia

1. Po drugie, oddłużenie może mieć miejsce poprzez umorzenie zobowiązań upadłego postanowieniem sądu po uchyleniu planu spłaty, którego upadły nie jest w stanie wykonać z przyczyn obiektywnych w postępowaniu odrębnym (albo w postępowaniu zwykłym mającym zastosowanie do przedsiębiorców, w przypadku, o którym mowa w art. 491¹ ust. 2 p.u.).
2. Oddłużenie może mieć miejsce poprzez umorzenie zobowiązań upadłego postanowieniem sądu w postępowaniu odrębnym po uchyleniu planu spłaty, którego upadły nie jest w stanie wykonać z przyczyn obiektywnych

II tryb oddłużenia

Orientacyjny schemat przebiegu postępowania zmierzającego do oddłużenia							
(1) Postępowanie w przedmiocie ogłoszenia upadłości		(2) Postępowanie upadłościowe				(3) Postępowanie oddłużeniowe	
Złożenie przez uprawnionego wniosku o ogłoszenie upadłości konsumenckiej.	Ogłoszenie upadłości konsumenckiej. Ustanowienie syndyka.	Likwidacja masy upadłości (jeżeli jest).	Wniosek syndyka o ustalenie planu spłaty pełniącego funkcję listy wierzytelności, planu podziału, planu spłat.	Ustalenie planu spłaty. Badanie moralności płatniczej upadłego.	Podział funduszy masy upadłości na podstawie planu spłaty (o ile zostały zgromadzone). Wykonanie tzw. prawa odrębności (o ile zbyto składniki majątkowe obciążone rzeczowo).	Wykonywanie spłat w ramach planu spłaty	Uchylenie planu spłaty. Umorzenie zobowiązań w drodze postanowienia sądu.

II tryb oddłużenia

Oddłużenie może mieć miejsce poprzez umorzenie zobowiązań upadłego postanowieniem sądu w postępowaniu zwykłym po uchyleniu planu spłaty, którego upadły nie jest w stanie wykonać z przyczyn obiektywnych

II tryb oddłużenia

(1) Postępowanie w przedmiocie ogłoszenia upadłości		(2) Postępowanie upadłościowe			(3) Postępowanie oddłużeniowe			
Złożenie przez uprawnionego wniosku o ogłoszenie upadłości konsumenckiej.	Ogłoszenie upadłości w trybie zwykłym. Ustanowienie syndyka i sędziego - komisarza.	Ustalanie listy wierzytelności	Likwidacja masy upadłości (jeżeli jest).	Podział funduszy masy upadłości na podstawie planu podziału. Wykonanie odrębnego planu podziału (o ile zbyto składniki majątkowe obciążone rzeczowo).	Wniosek upadłego o ustalenie planu spłaty	Ustalenie planu spłaty Badanie moralności płatniczej upadłego.	Wykonywanie spłat w ramach planu spłaty	Uchylenie planu spłaty. Umorzenie zobowiązań

III tryb oddłużenia

1. Po trzecie, oddłużenie może mieć miejsce poprzez umorzenie zobowiązań upadłego postanowieniem sądu bez ustalania planu spłaty w postępowaniu odrębnym (albo w postępowaniu zwykłym mającym zastosowanie do przedsiębiorców, w przypadku, o którym mowa w art. 491¹ ust. 2 p.u.).
2. Oddłużenie może mieć miejsce poprzez umorzenie zobowiązań upadłego postanowieniem sądu w postępowaniu odrębnym bez ustalania planu spłaty

III tryb oddłużenia

Orientacyjny schemat przebiegu postępowania zmierzającego do oddłużenia

Orientacyjny schemat przebiegu postępowania zmierzającego do oddłużenia						
(1) Postępowanie w przedmiocie ogłoszenia upadłości		(2) Postępowanie upadłościowe				
Złożenie przez uprawnionego wniosku o ogłoszenie upadłości konsumenckiej.	Ogłoszenie upadłości konsumenckiej. Ustanowienie syndyka.	Likwidacja masy upadłości (jeżeli jest).	Informacja o istnieniu podstaw do umorzenia zobowiązań bez ustalenia planu spłaty.	Badanie moralności płatniczej upadłego.	Podział funduszy masy upadłości (o ile zostały zgromadzone). Wykonanie tzw. prawa odrębności (o ile zbyto składniki majątkowe obciążone rzeczowo).	Umorzenie zobowiązań w drodze postanowienia sądu bez ustalenia planu spłaty.

III tryb oddłużenia

Orientacyjny schemat przebiegu postępowania zmierzającego do oddłużenia							
(1) Postępowanie w przedmiocie ogłoszenia upadłości		(2) Postępowanie upadłościowe			(3) Postępowanie oddłużeniowe		
Złożenie przez uprawnionego wniosku o ogłoszenie upadłości konsumenckiej.	Ogłoszenie upadłości w trybie zwykłym. Ustanowienie syndyka i sędziego - komisarza.	Ustalanie listy wierzytelności	Likwidacja masy upadłości (jeżeli jest).	Podział funduszy masy upadłości na podstawie planu podziału. Wykonanie odrębnego planu podziału (o ile zbyto składniki majątkowe obciążone rzeczowo).	Wniosek upadłego o umorzenie zobowiązań bez ustalenia planu spłaty	Badanie moralności płatniczej upadłego.	Umorzenie zobowiązań w drodze postanowienia sądu bez ustalenia planu spłaty.

IV tryb oddłużenia

1. Po czwarte, oddłużenie może mieć miejsce na mocy postanowienia sądu upadłościowego w drodze warunkowego umorzenia zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli w postępowaniu odrębnym (albo w postępowaniu zwykłym mającym zastosowanie do przedsiębiorców, w przypadku, o którym mowa w art. 491¹ ust. 2 p.u..
2. Oddłużenie może mieć miejsce postanowieniem sądu w drodze warunkowego umorzenia zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli w postępowaniu odrębnym.

IV tryb oddłużenia

Orientacyjny schemat przebiegu postępowania zmierzającego do oddłużenia							
(1) Postępowanie w przedmiocie ogłoszenia upadłości		(2) Postępowanie upadłościowe					(3) Postępowanie oddłużeniowe
Złożenie przez uprawnionego wniosku o ogłoszenie upadłości konsumenckiej.	Ogłoszenie upadłości konsumenckiej. Ustanowienie syndyka.	Likwidacja masy upadłości (jeżeli jest).	Informacja syndyka o istnieniu podstaw do umorzenia zobowiązań bez ustalenia planu spłaty.	Badanie moralności płatniczej upadłego.	Podział funduszy masy upadłości (o ile zostały zgromadzone). Wykonanie tzw. prawa odrębności (o ile zbyto składniki majątkowe obciążone rzeczowo).	Warunkowe umorzenie zobowiązań w drodze postanowienia sądu bez ustalenia planu spłaty.	Postanowienie stwierdzające umorzenie zobowiązań.

V tryb oddłużenia

- Po piąte, oddłużenie może mieć miejsce w drodze układu w postępowaniu odrębnym (albo w postępowaniu zwykłym mającym zastosowanie do przedsiębiorców, w przypadku, o którym mowa w art. 491¹ ust. 2 p.u.).

V tryb oddłużenia

Orientacyjny schemat przebiegu postępowania zmierzającego do oddłużenia							
(1) Postępowanie w przedmiocie ogłoszenia upadłości		(2) Postępowanie upadłościowe				(3) Zdarzenia mające miejsce po zakończeniu postępowania upadłościowego, w którym zawarto układ.	
Złożenie przez uprawnionego wniosku o ogłoszenie upadłości konsumenckiej.	Ogłoszenie upadłości w trybie zwykłym. Ustanowienie syndyka.	Ustalanie wierzytelności Wniosek o zgromadzenie wierzycieli	Zawarcie układu	Zatwierdzenie układu. Zakończenie postępowania upadłościowego.	Wykonywanie układu bezpośrednio przez upadłego.	Stwierdzenie wykonania układu.	

V tryb oddłużenia

- Oddłużenie może mieć miejsce w drodze układu w postępowaniu zwykłym mającym zastosowanie do przedsiębiorców

V tryb oddłużenia

Orientacyjny schemat przebiegu postępowania zmierzającego do oddłużenia

(1) Postępowanie w przedmiocie ogłoszenia upadłości		(2) Postępowanie upadłościowe		(3) Zdarzenia mające miejsce po zakończeniu postępowania upadłościowego, w którym zawarto układ		
Złożenie przez uprawnionego wniosku o ogłoszenie upadłości konsumenckiej.	Ogłoszenie upadłości w trybie zwykłym. Ustanowienie syndyka i sędziego - komisarza.	Ustalanie listy wierzytelności Wniosek o zgromadzenie wierzycieli	Zawarcie układu	Zatwierdzenie układu. Zakończenie postępowania upadłościowego.	Wykonywanie układu bezpośrednio przez upadłego.	Stwierdzenie wykonania układu.

VI tryb oddłużenia

- Po szóste, oddłużenie niewypłacalnej osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej może mieć miejsce w postępowaniu o zawarcie układu na zgromadzeniu wierzycieli przez osobę fizyczną nieprowadzącą działalności gospodarczej, bez ogłaszania upadłości konsumenckiej.

VI tryb oddłużenia

Orientacyjny schemat przebiegu postępowania zmierzającego do oddłużenia

(1) Postępowanie w przedmiocie otwarcia postępowania o zawarcie układu na zgromadzeniu wierzycieli		(2) Postępowanie o zawarcie układu na zgromadzeniu wierzycieli			(3) Zdarzenia mające miejsce po zakończeniu postępowania o zawarcie układu na zgromadzeniu wierzycieli	
Wniosek o otwarcie postępowania o zawarcie układu na zgromadzeniu wierzycieli albo wniosek o ogłoszenie upadłości konsumenckiej i skierowanie przez sąd upadłościowy do otwarcia postępowania o zawarcie układu na zgromadzeniu wierzycieli	Otwarcie postępowania o zawarcie układu na zgromadzeniu wierzycieli. Wyznaczenie nadzorcy sądowego.	Sporządzenie spisu wierzycieli.	Zawarcie układu	Zatwierdzenie układu	Wykonywanie układu za pośrednictwem nadzorcy sądowego.	Stwierdzenie wykonania układu.

Istota umorzenia zobowiązania

1. Istota umorzenia zobowiązania w upadłości konsumenckiej, w tzw. modelu likwidacyjnym, nie polega ani na wykonaniu zobowiązania przez dłużnika (albo w jego imieniu), ani na darowaniu zobowiązania dłużnikowi na mocy suwerennej decyzji wierzyciela (za wyjątkiem oddłużenia opartego o model układu).
2. Umorzenie zobowiązań w upadłości konsumenckiej następuje na mocy orzeczenia sądu upadłościowego. Umorzenie zobowiązań ma charakter przymusowy, co oznacza, że następuje ono także wbrew woli wierzycieli, a na pewno w sposób od niej niezależny.
3. Materialnoprawnym skutkiem prawomocnego postanowienia sądu w przedmiocie umorzenia zobowiązań jest utrata bytu prawnego zobowiązań upadłego (przy czym chodzi tu o „uniwersalne” znaczenie pojęcia zobowiązania). Jeżeli w ramach danego stosunku prawnego upadły ma zarazem zobowiązania i wierzytelności – np. zobowiązanie z tytułu zapłaty ceny kupna i wierzytelność z tytułu gwarancji, rękojmi, odszkodowania, itp. wówczas wygasa li tylko zobowiązanie. Natomiast pozostaje w mocy wierzytelność upadłego. W podanym przykładzie, o ile upadły zostanie zwolniony z zobowiązania do zapłaty ceny (na mocy orzeczenia sądu upadłościowego) o tyle będzie mógł dochodzić od wierzyciela przysługujących mu wierzytelności. Umorzenie zobowiązań na mocy orzeczenia sądu nie oznacza likwidacji całych stosunków prawnych, ale tylko tych ich elementów, które rodzą zobowiązania dla upadłego. Umorzenie zobowiązania wiąże się z jego wygaśnięciem. Oznacza to, że umorzone zobowiązanie nie staje się zobowiązaniem naturalnym (zobowiązaniem niezupełnym).

Legitymacja do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości konsumenckiej.

1. Upadłość konsumencka może być ogłoszona tylko na wniosek uprawnionego, nigdy zaś nie jest ogłaszana z urzędu (art. 3 p.u.).
2. Po pierwsze, zgodnie z art. 491² ust. 3 zd. 1 p.u. wniosek o ogłoszenie upadłości konsumenckiej może zgłosić dłużnik (z uwzględnieniem art. 8 i art. 9 p.u.). Uprawnienie to nie jest ograniczone jakimkolwiek limitem czasowym. Dłużnik nie ma prawnego obowiązku złożenia wniosku o ogłoszenie swojej upadłości. Za dłużnika może działać przedstawiciel ustawowy albo pełnomocnik.
3. Po drugie, w pewnych sytuacjach wniosek o ogłoszenie upadłości osoby fizycznej nie prowadzącej działalności gospodarczej może złożyć wierzyciel. Uprawnienie wierzyciela jest ograniczone w czasie. W myśl art. 8 p.u. wierzyciel może złożyć wniosek o ogłoszenie upadłości osoby fizycznej, która była przedsiębiorcą, także po zaprzestaniu prowadzenia przez nią działalności gospodarczej, jeżeli od dnia wykreślenia z właściwego rejestru nie upłynął rok (zasadę tą stosuje się odpowiednio do osób, które przestały być współnikami osobowych spółek handlowych). Postępowanie toczy się według przepisów o postępowaniu odrębnym w stosunku do osób nieprowadzących działalności gospodarczej, tzn. według tytułu V części trzeciej Prawa upadłościowego.
4. Ponadto – na zasadzie art. 9 p.u. – wierzyciel może złożyć wniosek o ogłoszenie upadłości osoby fizycznej, która faktycznie prowadziła działalność gospodarczą, nawet wówczas gdy nie dopełniła obowiązku jej zgłoszenia we właściwym rejestrze, jeżeli od dnia zaprzestania prowadzenia działalności nie upłynął rok. Postępowanie toczy się według przepisów o upadłości konsumenckiej.

Legitymacja do złożenia wniosku o zawarcie układu na zgromadzeniu wierzycieli

Z kolei wniosek do sądu upadłościowego o otwarcie postępowania o zawarcie układu na zgromadzeniu wierzycieli może złożyć wyłącznie dłużnik będący osobą fizyczną nieprowadzącą działalności gospodarczej, który stał się niewypłacalny (art. 491²⁵ ust. 1 p.u.). Sąd może skierować dłużnika, który złożył wniosek o ogłoszenie upadłości, do postępowania o zawarcie układu na zgromadzeniu wierzycieli, chyba że dłużnik we wniosku o ogłoszenie upadłości złożył oświadczenie, że nie wyraża zgody na udział w postępowaniu o zawarcie układu na zgromadzeniu wierzycieli (art. 491²⁵ ust. 1 p.u.). Dłużnik może także w terminie późniejszym nie wyrazić zgody na ten tryb.

Konsumencka zdolność upadłościowa

1. Przepis art. 491¹ ust. 1 p.u. wyznacza tzw. zdolność upadłościową (a innymi słowy zakres podmiotowy odrębnego postępowania upadłościowego względem osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej) w zakresie tzw. upadłości konsumenckiej.
2. Do nazwiska upadłego w stosunku do którego ogłoszono upadłość konsumencką nie dodaje się dodatku „w upadłości” czy „w upadłości konsumenckiej” ani żadnego innego (por. art. 60¹ *a contrario*).
3. Przepis art. 491²⁵ ust. 1 p.u. stanowi, że dłużnik będący osobą fizyczną nieprowadzącą działalności gospodarczej, który stał się niewypłacalny, może wystąpić do sądu upadłościowego o otwarcie postępowania o zawarcie układu na zgromadzeniu wierzycieli.

Konsumencka zdolność upadłościowa jako atrybut wyłącznie osoby fizycznej nie prowadzącej działalności gospodarczej

1. Przepis art. 491¹ ust. 1 p.u. nawiązuje w pewien sposób do cywilistycznej definicji konsumenta, tj. do regulacji art. 22¹ k.c., który stanowi, iż za konsumenta uważa się osobę fizyczną dokonującą z przedsiębiorcą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową. Niemniej pojęcia: „upadły” w ramach upadłości konsumenckiej i „konsument” na gruncie Kodeksu cywilnego nie są w pełni tożsame. Konsumencka zdolność upadłościowa wyróżniania jest przede wszystkim poprzez kryteria podmiotowe, a nie poprzez pryzmat tego czy zobowiązania dłużnika mają swoje źródło w czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z działalnością gospodarczą lub zawodową.
2. W przypadku zdolności upadłościowej nie ma cenzusu narodowości ani cenzusu obywatelstwa. Zdolność upadłościowa to innymi słowy zdolność do bycia uczestnikiem postępowania upadłościowego. Z kolei tzw. konsumencka zdolność upadłościowa to zdolność do bycia uczestnikiem odrębnego postępowania upadłościowego prowadzonego wobec osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej. Z istoty rzeczy zdolność upadłościowa danego podmiotu jest konsekwencją istnienia zdolności prawnej jako podmiotu stosunków cywilnoprawnych i innych (np. w płaszczyźnie zobowiązań podatkowych).
3. Konsumencka zdolność upadłościowa przysługuje wyłącznie osobom fizycznym i nie odnosi się do innych podmiotów prawa takich jak osoby prawne i jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej wyposażone w zdolność prawną, choćby nie prowadziły one działalności gospodarczej.

Konsumencka zdolność upadłościowa byłych przedsiębiorców

1. Obecnie upadłość konsumencka może być ogłoszona wobec osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej także wtedy gdy osoby te były poprzednio przedsiębiorcami, wspólnikami spółek cywilnych prowadzących działalność gospodarczą, wspólnikami handlowych spółek osobowych odpowiadających całym swoim majątkiem za zobowiązania spółki, partnerami w spółkach partnerskich. Nie ma przy tym konieczności aby osoby, które zakończyły działalność gospodarczą oczekiwały upływu jednego roku od zakończenia działalności aby móc złożyć wniosek.
2. Oddłużeniem mogą zostać objęte zobowiązania pochodzące z byłej działalności gospodarczej. Nie ma jakichkolwiek proporcji dla zobowiązań pochodzących z uprzednio prowadzonej działalności - w relacji do zobowiązań konsumenckich – aby nadawały się one do oddłużenia.

Niewypłacalność jako przesłanka ogłoszenia upadłości

A.Brak przesłanki moralności płatniczej dla ogłoszenia upadłości konsumenckiej i uwzględnienia wniosku o zawarcie układu na zgromadzeniu wierzycieli

Ustawodawca uchylił art. 491⁴p.u., który dla ogłoszenia upadłości konsumenckiej wprowadzał poprzednio cenzus moralności płatniczej. Ustawodawca w szczególności zrezygnował z regulacji w myśl której, sąd oddalał wniosek o ogłoszenie upadłości, jeżeli dłużnik doprowadził do swojej niewypłacalności lub istotnie zwiększył jej stopień umyślnie lub wskutek rażącego niedbalstwa.

B. Niewypłacalność jako przesłanka przedmiotowa

Zgodnie z zasadą ogólną wyrażoną w treści art. 10 p.u. upadłość ogłasza się w stosunku do dłużnika, który stał się niewypłacalny. Dotyczy to – *lege non distinguente* – także upadłości konsumenckiej i wniosku o otwarcie postępowania o zawarcie układu na zgromadzeniu wierzycieli. Sąd nie może ogłosić upadłości konsumenckiej w stosunku do osoby fizycznej, która jest w istocie rzeczy wypłacalna. Co istotne, wierzyciel wypłacalnego dłużnika nie ma tytułu do złożenia zażalenia na postanowienie sądu, w przedmiocie ogłoszenia upadłości, w tym także względem osoby, która jest wypłacalna. Z tej przyczyny przesłanka niewypłacalności wnioskodawcy powinna być szczegółowo badana przez sąd upadłościowy. Sąd nie jest związany zakresem twierdzeń dłużnika o przyczynach i stanie jego niewypłacalności.

Zgodnie z treścią art. 11 ust. 1 p.u., dłużnika uważa się za niewypłacalnego, jeżeli utracił on zdolność do wykonywania swoich wymagalnych zobowiązań pieniężnych.

Niewypłacalność jako przesłanka ogłoszenia upadłości

Przepis art. 11 ust. 2 p.u. (przesłanka tzw. nadmiernego zadłużenia) nie ma zastosowania do osób fizycznych, dlatego jest on bezprzedmiotowy z punktu widzenia przepisów o upadłości konsumenckiej.

Przepis art. 11 ust. 1 p.u., stanowi, że dłużnika uważa się za niewypłacalnego, jeżeli utracił on zdolność do wykonywania swoich wymagalnych zobowiązań pieniężnych. Upadłość konsumencką można jednak prowadzić przy jednym wierzycielu (art. 491² ust. 2 p.u.). Oznacza to, że w przypadku upadłości konsumenckiej dłużnika uważa się za niewypłacalnego, jeżeli utracił on zdolność do wykonywania choćby jednego wymagalnego zobowiązania pieniężnego.

W postępowaniu o zawarcie układu na zgromadzeniu wierzycieli przez osobę fizyczną nieprowadzącą działalności gospodarczej nie ma odpowiednika art. 491² ust. 2 p.u. a zatem wymagana jest wielość wierzycieli.

Tzw. utrata płynności dotyczy – *lege non distinguente* – zarówno zobowiązań prywatnoprawnych, jak i publicznoprawnych. W praktyce upadłości konsumenckiej *gros* zobowiązań będą stanowiły zobowiązania prywatnoprawne. Obecne brzmienie art. 11 ust. 1 p.u. ogranicza stan niewykonywania zobowiązań tylko do zobowiązań pieniężnych, to jest takich, w których przedmiotem świadczenia jest pieniądz.

W związku z użytym przez ustawodawcę wyrażeniem w brzmieniu „utrata zdolności do wykonywania zobowiązań pieniężnych” stwierdzić należy, że ustawodawca wprowadził regulację, zgodnie z którą samo zaprzestanie wykonywania wymagalnych zobowiązań pieniężnych nie oznacza jeszcze, że ziszcza się podstawa niewypłacalności w postaci utraty płynności. W uzasadnieniu projektu ustawy Prawo restrukturyzacyjne wskazano, że „sam fakt braku zapłaty nie świadczy bowiem jeszcze o tym, że dłużnik jest niewypłacalny, a w konsekwencji, że powinno być wobec niego wszczęte postępowanie upadłościowe. Konieczny jest zły stan finansów, uniemożliwiający uregulowanie zobowiązań pieniężnych. Z punktu widzenia wierzycieli istotne jest nie to, czy dłużnik rzeczywiście nie zapłacił w terminie, lecz raczej to, że nie jest on zdolny do dokonania zapłaty”.

Przesłanka trybu zwykłego postępowania upadłościowego dla osób nieprowadzących działalności gospodarczej

1. Upadłość konsumencka jest postępowaniem odrębnym w rozumieniu systematyki ustawy. Istnienie procedury „głównej” i procedur „odrębnych” jest typowe dla kodyfikacji postępowań sądowych. Cechą charakterystyczną postępowania odrębnego jest to, że owa procedura ulega określonym modyfikacjom względem modelu postępowania podstawowego (ogólnego) i w pewnych obszarach posiada autonomiczną regulację. Przepisy o postępowaniu odrębnym to zatem, w zasadzie, przepisy szczególne (*lex specialis*).
2. Ustawodawca wprowadził instrument prawny pozwalający na rezygnację z trybu odrębnego. Zgodnie z art. 491¹ ust. 2 p.u. w postanowieniu o ogłoszeniu upadłości (a z mocy art. 491⁵ ust. 2 p.u. również po ogłoszeniu upadłości) sąd może postanowić, że postępowanie upadłościowe wobec osób, którym przysługuje konsumencka zdolność upadłościowa, będzie prowadzone zgodnie z przepisami części pierwszej (czyli w trybie „zwykłym”), jeżeli jest to uzasadnione znacznym rozmiarem majątku dłużnika, znaczną liczbą wierzycieli lub innymi uzasadnionymi przewidywaniami co do zwiększonego stopnia skomplikowania postępowania.
3. Przesłanki rezygnacji z trybu odrębnego są trzy : „znacznym rozmiar majątku dłużnika”, „znaczną liczbą wierzycieli”, „inne uzasadnione przewidywania co do zwiększonego stopnia skomplikowania postępowania”. Należałoby je uznać za przesłanki rozłączne. Ustawodawca posłużył się w dwóch pierwszych przypadkach bardzo niedookreślonym sformułowaniem „znacznym”. Trzecia przesłanka ma w zasadzie charakter otwarty.

Zdolność do pokrycia kosztów postępowania jako dodatkowa przesłanka wniosku dłużnika o otwarcie postępowania o zawarcie układu na zgromadzeniu wierzycieli

Sąd upadłościowy – zgodnie z art. 491²⁵ ust. 3 p.u. - uwzględnia wniosek dłużnika o otwarcie postępowania o zawarcie układu na zgromadzeniu wierzycieli albo może skierować go do tego postępowania, jeżeli możliwości zarobkowe dłużnika oraz jego sytuacja zawodowa wskazują na zdolność do pokrycia kosztów postępowania o zawarcie układu oraz możliwość zawarcia i wykonania układu z wierzycielami.

Moralność płatnicza jako przesłanka warunkująca niektóre tryby oddłużenia i jego przebieg

1. Nie powinien korzystać z instytucji oddłużenia w postaci sądowego umorzenia zobowiązań taki dłużnik, który celowo się zadłuża, a następnie nie jest w stanie zaspokoić wierzycieli. Całkowicie otwarta możliwość oddłużenia w ramach upadłości konsumenckiej mogłaby promować negatywne postawy społeczne. Ustawodawca w aktualnym brzmieniu przepisów dwukrotnie odniósł się do zagadnienia moralności płatniczej dłużnika.
2. Po pierwsze, zgodnie z art. 491^{14a} ust. 1 p.u. „sąd wydaje postanowienie o odmowie ustalenia planu spłaty wierzycieli albo umorzenia zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli lub warunkowego umorzenia zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli, jeżeli: 1) upadły doprowadził do swojej niewypłacalności lub istotnie zwiększył jej stopień w sposób celowy, w szczególności przez trwonienie części składowych majątku oraz celowe nieregulowanie wymagalnych zobowiązań, 2) w okresie dziesięciu lat przed dniem zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości w stosunku do upadłego prowadzono postępowanie upadłościowe, w którym umorzono całość lub część jego zobowiązań – chyba że ustalenie planu spłaty wierzycieli lub umorzenie zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli lub warunkowe umorzenie zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli jest uzasadnione względami słuszności lub względami humanitarnymi”.
3. Po drugie, zgodnie z art. 491¹⁵ ust. 1a p.u. „w przypadku ustalenia, że upadły doprowadził do swojej niewypłacalności lub istotnie zwiększył jej stopień umyślnie lub wskutek rażącego niedbalstwa, plan spłaty wierzycieli nie może być ustalony na okres krótszy niż trzydzieści sześć miesięcy ani dłuższy niż osiemdziesiąt cztery miesiące.”

Moralność płatnicza jako przesłanka warunkująca niektóre tryby oddłużenia i jego przebieg

Z zestawienia trybów oddłużenia z konstrukcją moralności płatniczej można wyciągnąć następujące wnioski.

Po pierwsze, moralność płatnicza warunkuje dopuszczalność tylko niektórych trybów oddłużenia. Moralność płatnicza dłużnika nie ma doniosłości prawnej w przypadku oddłużenia na mocy układu konsumenckiego.

Po drugie, moralność płatnicza jako przesłanka warunkująca dopuszczalność oddłużenia nie jest bezwzględna. Względy słuszności albo względy humanitaryzmu mogą przemawiać za dopuszczeniem do oddłużenia osoby nie odpowiadającym kryteriom moralności płatniczej.

Po trzecie, moralność płatnicza ma wpływ na przebieg niektórych trybów oddłużenia.

Moralność płatnicza dłużnika w postaci braku celowego doprowadzenia do niewypłacalności i braku recydywy upadłościowej jako przesłanka niektórych trybów oddłużenia.

1. Ustawodawca – względem poprzedniej regulacji – nie zrezygnował z cenzusu moralności płatniczej dłużnika ale przesunął etap jej badania z fazy orzekania o ogłoszeniu upadłości na moment podejmowania przez sąd decyzji o oddłużeniu (a tym samym nie objął tym cenzusem wszystkich przypadków oddłużenia) i znacznie zliberalizował próg moralności płatniczej.
2. Przesunięcie etapu badania moralności płatniczej z momentu orzekania o ogłoszeniu upadłości konsumenckiej, na czas po likwidacji masy upadłości w przypadku dłużnika posiadającego majątek rodzi takie ryzyko dla dłużnika, że najpierw likwiduje się majątek upadłego a dopiero później rozstrzyga się o umorzeniu zobowiązań. Co prawda dłużnik może liczyć się z utratą majątku w wyniku postępowań egzekucyjnych ale z punktu widzenia dłużnika poddanie się postępowaniom egzekucyjnym może być mniej dolegliwe niż postępowanie upadłościowe.
3. Zgodnie z art. 491^{14a} ust. 1 p.u. sąd wydaje postanowienie o odmowie ustalenia planu spłaty wierzycieli albo umorzenia zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli lub warunkowego umorzenia zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli w dwóch przypadkach.
4. Po pierwsze, jeżeli upadły doprowadził do swojej niewypłacalności lub istotnie zwiększył jej stopień w sposób celowy, w szczególności przez trwonienie części składowych majątku oraz celowe nieregulowanie wymagalnych zobowiązań. W tym przypadku moralność płatnicza ma postać braku celowego doprowadzenia do niewypłacalności. Innymi słowy moralność płatniczą upadłego wyłącza wina umyślna w zamiarze bezpośrednim w doprowadzeniu do niewypłacalności.
5. Po drugie, jeżeli w okresie dziesięciu lat przed dniem zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości w stosunku do upadłego prowadzono postępowanie upadłościowe, w którym umorzono całość lub część jego zobowiązań. W tym przypadku moralność płatnicza ma postać braku recydywy niewypłacalności..

Rodzaj trybu oddłużenia	Model oddłużenia	Przebieg postępowania upadłościowego			
		Ogłoszenie upadłości	Likwidacja majątku jeśli taki istnieje	Moralność płatnicza a dopuszczalność samego wejścia w fazę oddłużenia	Wpływ moralności płatniczej na przebieg oddłużenia
oddłużenie poprzez umorzenie zobowiązań upadłego postanowieniem sądu w postępowaniu odrębnym albo zwykłym po wykonaniu planu spłaty	Na mocy postanowienia sądu, niezależnie od woli wierzycieli.	Bez badania moralności płatniczej.	Może mieć miejsce likwidacja majątku dłużnika.	Warunkiem ustalenia planu spłaty jest brak celowego doprowadzenia do niewypłacalności i brak recydywy upadłościowej dłużnika.	W przypadku ustalenia, że upadły doprowadził do swojej niewypłacalności lub istotnie zwiększył jej stopień umyślnie lub wskutek rażącego niedbalstwa, plan spłaty wierzycieli ustalany jest na dłuższy okres czasu
oddłużenie poprzez umorzenie zobowiązań upadłego postanowieniem sądu w postępowaniu odrębnym albo zwykłym po uchyleniu planu spłaty, którego upadły nie jest w stanie wykonać z przyczyn obiektywnych	Na mocy postanowienia sądu, niezależnie od woli wierzycieli	Bez badania moralności płatniczej.	Może mieć miejsce likwidacja majątku dłużnika.	Warunkiem ustalenia planu spłaty jest brak celowego doprowadzenia do niewypłacalności i brak recydywy upadłościowej dłużnika.	W przypadku ustalenia, że upadły doprowadził do swojej niewypłacalności lub istotnie zwiększył jej stopień umyślnie lub wskutek rażącego niedbalstwa, plan spłaty wierzycieli ustalany jest na dłuższy okres czasu.
oddłużenie poprzez umorzenie zobowiązań upadłego postanowieniem sądu w postępowaniu odrębnym albo zwykłym bez ustalenia planu spłaty	Na mocy postanowienia sądu, niezależnie od woli wierzycieli	Bez badania moralności płatniczej.	Może mieć miejsce likwidacja majątku dłużnika.	Warunkiem umorzenia zobowiązań bez ustalenia planu spłaty jest brak celowego doprowadzenia do niewypłacalności i brak recydywy upadłościowej dłużnika.	Nie dotyczy z uwagi na brak ustalenia planu spłaty.
oddłużenie postanowieniem sądu w postępowaniu odrębnym albo zwykłym w drodze warunkowego umorzenia zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli	Na mocy postanowienia sądu, niezależnie od woli wierzycieli	Bez badania moralności płatniczej.	Może mieć miejsce likwidacja majątku dłużnika.	Warunkiem umorzenia zobowiązań w sposób warunkowy bez ustalenia planu spłaty jest brak celowego doprowadzenia do niewypłacalności i brak recydywy upadłościowej dłużnika.	Nie dotyczy z uwagi na brak ustalenia planu spłaty.
oddłużenie w drodze układu zawartego w odrębnym albo zwykłym postępowaniu upadłościowym	Na mocy układu przyjętego przez większość wierzycieli	Bez badania moralności płatniczej.	Nie prowadzi się likwidacji majątku dłużnika.	Brak wymogu istnienia moralności płatniczej.	Brak wymogu istnienia moralności płatniczej.
oddłużenie w postępowaniu o zawarcie układu na zgromadzeniu wierzycieli przez osobę fizyczną nieprowadzącą działalności gospodarczej	Na mocy układu przyjętego przez większość wierzycieli	Bez badania moralności płatniczej.	Nie prowadzi się likwidacji majątku dłużnika.	Brak wymogu istnienia moralności płatniczej.	Brak wymogu istnienia moralności płatniczej.

Podział funduszy masy upadłości w ramach planu spłaty pomimo braku oddłużenia

Jeżeli w przypadku gdy z uwagi na brak moralności płatniczej nie może dojść do oddłużenia ale w postępowaniu upadłościowym zgromadzono fundusze masy upadłości, sąd wydaje postanowienie o ustaleniu planu spłaty wierzycieli, w którym wymienia wierzycieli uczestniczących w planie spłaty, oraz dokonuje podziału funduszy masy upadłości między wierzycieli uczestniczących w planie spłaty (art. 491^{14a} ust. 2 p.u.).

**II. Oddłużenie poprzez umorzenie zobowiązań upadłego
postanowieniem sądu w postępowaniu odrębnym po wykonaniu
planu spłaty**

Złożenie projektu planu spłaty przez syndyka

Zgodnie z art. 491¹⁴ ust. 1 p.u. po upływie terminu do zgłaszania wierzytelności i przeprowadzeniu likwidacji majątku wchodzącego w skład masy upadłości syndyk składa sądowi projekt planu spłaty wierzycieli z uzasadnieniem albo informację, że – w ocenie syndyka – zachodzą przesłanki do :

- a) odmowy ustalenia planu spłaty wierzycieli
- b) odmowy umorzenia zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli lub warunkowego umorzenia zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli
- c) umorzenia zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli
- d) warunkowego umorzenia zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli

Treść planu spłaty

1. W postanowieniu o ustaleniu planu spłaty wierzycieli sąd upadłościowy określa zatem cztery kluczowe zagadnienia (art. 491¹⁵ ust. 1 p.u.).
2. Po pierwsze, w treści planu spłaty *sensu largo* sąd wymienia wierzycieli uczestniczących w planie spłaty. Należy przypomnieć, że do upadłości konsumenckiej nie ma – z mocy art. 491² ust. 2 p.u.- zastosowania regulacja art. 245 p.u. o treści listy wierzytelności, regulacja art. 253 – 264 p.u. o ustaleniu, zaskarżeniu, zatwierdzeniu, prostowaniu i uzupełnieniu listy wierzytelności.
3. Po drugie, w treści planu spłaty *sensu largo* sąd dokonuje podziału funduszy masy upadłości pomiędzy wierzycieli uczestniczących w planie spłaty, jeżeli w postępowaniu zgromadzono fundusze masy upadłości. Przy czym zgodnie z art. 336 ust. 1 p.u. w zw. z art. 491¹⁵ ust. 7 p.u. sumy uzyskane z likwidacji rzeczy, wierzytelności i praw obciążonych hipoteką, zastawem, zastawem rejestrowym, zastawem skarbowym lub hipoteką morską, a także prawami oraz prawami osobistymi i roszczeniami ujawnionymi przez wpis do księgi wieczystej lub nieujawnionymi w ten sposób, lecz zgłoszonymi w terminie określonym w art. 491⁵ ust. 1 pkt 4, przeznacza się na zaspokojenie wierzycieli, których wierzytelności były zabezpieczone na tych rzeczach lub prawach, z zachowaniem przepisów ustawy. Kwoty pozostałe po zaspokojeniu tych wierzytelności wchodzi do funduszków masy upadłości. Plan spłaty powinien zatem uwzględniać tzw. prawo odrębności.
4. Po trzecie, w treści planu spłaty *sensu largo* sąd ustala, czy upadły doprowadził do swojej niewypłacalności lub istotnie zwiększył jej stopień umyślnie lub wskutek rażącego niedbalstwa/
5. Po czwarte, w treści planu spłaty sąd określa, w jakim zakresie i okresie, upadły jest obowiązany spłacać zobowiązania, które w postępowaniu upadłościowym prowadzonym zgodnie z przepisami art. 236 i n. p.u. zostałyby uznane na liście wierzytelności (co do zasady chodzi tu o wierzycieli osobistych upadłego), oraz jaka część zobowiązań upadłego powstałych przed dniem ogłoszenia upadłości zostanie umorzona po wykonaniu planu spłaty wierzycieli. Tą część planu można określić jako plan spłaty .

Przesłanki długości wykonywania planu spłaty

- Długość wykonywania planu spłaty ma znaczenie z punktu widzenia funkcji windykacyjnej tego planu jak i funkcji profilaktyczno – wychowawczej. Okres wykonywania planu spłaty jest zależny od dwóch okoliczności. Po pierwsze, od moralności płatniczej dłużnika. Po drugie, od stopnia zaspokojenia wierzycieli w ramach planu spłaty. Okres wykonywania planu spłaty nie jest bezwzględnie oznaczony: przeciwnie, jest elastyczny i daje sądowi pewien margines dla orzekania w granicach przewidzianego przez ustawodawcę progu.

Kryteria długości okresu wykonywania planu spłaty

Kryterium	Pozytywny test moralności płatniczej	Negatywny test moralności płatniczej	Spłata przynajmniej 70% wierzytelności	Spłata przynajmniej 50% wierzytelności
Długość okresu spłaty	Od 1 miesiąca do 36 miesięcy (3 lata)	Od 36 miesięcy (3 lata) do 84 miesiące (7 lat)	Okres nie dłuższy niż rok	Okres nie dłuższy niż dwa lata

Maksymalna długość wykonywania planu spłaty.

Kolejny rok wykonywania planu spłaty	1 rok	2 rok	3 rok	4 rok	5 rok	6 rok	7 rok
Okoliczności powodujące zakończenie planu spłaty na koniec danego roku. Maksymalny czas wykonywania planu spłaty.	Spłata przynajmniej 70% wierzytelności	Spłata przynajmniej 50% wierzytelności	Pozytywny test moralności płatniczej				Negatywny test moralności płatniczej

Pojęcie moralności płatniczej jako czynnika mającego wpływ na długość okresu wykonywania planu spłaty

- W przypadku ustalenia, że upadły sam doprowadził do swojej niewypłacalności lub istotnie zwiększył jej stopień umyślnie lub wskutek rażącego niedbalstwa, plan spłaty wierzycieli nie może być ustalony na okres krótszy niż trzydzieści sześć miesięcy ani dłuższy niż osiemdziesiąt cztery miesiące. Zadaniem sądu jest zbadanie, czy dłużnik doprowadził do swojej niewypłacalności lub istotnie zwiększył jej stopień umyślnie lub wskutek rażącego niedbalstwa. Innymi słowy chodzi o zbadanie czy dłużnik ponosi winę za swój stan majątkowy.

Długość planu spłaty uzależniona od moralności płatniczej

1. Po pierwsze, w przypadku ustalenia, że upadły nie doprowadził do swojej niewypłacalności lub istotnego zwiększenia jej stopnia umyślnie lub wskutek rażącego niedbalstwa, plan spłaty wierzycieli ustala się w okresie nie dłuższym niż trzydzieści sześć miesięcy (art. 491¹⁵ ust. 1 p.u.). Innymi słowy, jeżeli powstanie stanu niewypłacalności dłużnika albo zwiększenie jego zakresu było niezawinione (np. powstało w wyniku ciężkiej choroby, wyłącznego działania osób trzecich np. w postaci kradzieży, podpalenia dobytku, pobicia skutkującego niezdolnością do pracy, klęski żywiołowej, itp.) albo nawet było zawinione ale wina przybrała inną postać niż wina umyślna albo rażące niedbalstwo, tzn. było to zwykłe niedbalstwo, wówczas czas wykonywania planu spłaty jest krótszy.
2. Po drugie, w przypadku ustalenia, że upadły doprowadził do swojej niewypłacalności lub istotnie zwiększył jej stopień umyślnie lub wskutek rażącego niedbalstwa, plan spłaty wierzycieli nie może być ustalony na okres krótszy niż trzydzieści sześć miesięcy ani dłuższy niż osiemdziesiąt cztery miesiące (art. 491¹⁵ ust. 1a p.u.).

Długość planu spłaty uzależniona od stopnia zaspokojenia wierzycieli

1. Ustawodawca przyjął rozwiązanie, że efektywność zaspokojenia wierzycieli prowadzi do skrócenia długości wykonywania planu spłaty nawet jeżeli upadły nie spełnia kryteriów moralności płatniczej. W przypadku gdy w drodze wykonania planu spłaty wierzycieli dłużnik spłaci co najmniej 70% zobowiązań objętych planem spłaty wierzycieli, które w postępowaniu upadłościowym prowadzonym zgodnie z przepisami części pierwszej zostałyby uznane na liście wierzytelności, plan spłaty wierzycieli nie może zostać ustalony na okres dłuższy niż rok (art. 491¹⁵ ust. 1b p.u.).
2. W przypadku gdy w drodze wykonania planu spłaty wierzycieli dłużnik spłaci co najmniej 50% zobowiązań objętych planem spłaty wierzycieli, które w postępowaniu upadłościowym prowadzonym zgodnie z przepisami części pierwszej zostałyby uznane na liście wierzytelności, plan spłaty wierzycieli nie może zostać ustalony na okres dłuższy niż dwa lata (art. 491¹⁵ ust. 1 c p.u.).

Ustalenie planu spłaty w upadłości konsumenckiej

1. Instytucja planu spłaty jest autonomiczną konstrukcją przepisów o upadłości konsumenckiej o bardzo szerokim zakresie. Jej odpowiednikiem nie jest ani układ zawierany w postępowaniu restrukturyzacyjnym ani ugoda sądowa (art. 223 k.p.c.) czy ugoda pozasądowa (art. 917 k.c.). Plan spłaty, jako że jest ustalany przez sąd upadłościowy, nie ma charakteru aktu prywatnego.
2. Cechą charakterystyczną planu spłaty jest jego arbitralne ustalenie przez sąd upadłościowy. Rozstrzygnięcie sądu upadłościowego może, z inicjatywy wierzycieli lub upadłego, podlegać kontroli w toku instancji. Plan spłaty nie jest zatem ustalany w drodze propozycji dłużnika poddawanych weryfikacji w akcie głosowania przez wierzycieli.
3. Kolejną cechą charakterystyczną planu spłaty jest jednorodzaowość jego treści. Sąd upadłościowy określa w treści planu spłaty (1) w jakim okresie czasu i (2) w jakim zakresie upadły jest obowiązany spłacać zobowiązania podlegające planowi spłaty, a także (3) jaka część zobowiązań upadłego zostanie umorzona po wykonaniu planu spłaty.

Skutki ustalenia planu spłaty

1. Ustalenie planu spłaty wierzycieli nie narusza praw wierzyciela wobec poręczyciela upadłego oraz współdłużnika upadłego (art. 491¹⁵ ust. 5 p.u.). Komentowany przepis co do odpowiedzialności poręczyciela stanowi *lex specialis* względem art. 879 § 1 k.c. będącego wyrazem akcesoryjnego charakteru odpowiedzialności poręczyciela.
2. Ustalenie planu spłaty wierzycieli nie narusza praw wynikających z hipoteki, zastawu, zastawu rejestrowego, zastawu skarbowego oraz hipoteki morskiej, jeśli były one ustanowione na mieniu osoby trzeciej(art. 491¹⁵ ust. 5 p.u.).

Uchylenie planu spłaty skutkujące brakiem możliwości oddłużenia

1. Sąd uchyla plan spłaty wierzycieli w pięciu poniżej wymienionych przypadkach. W razie uchylenia planu spłaty wierzycieli zobowiązania upadłego nie podlegają umorzeniu (art. 491²⁰ ust. 3a p.u.). Z uwagi na szczególny charakter instytucji uchylenia planu spłaty, daleko idące skutki związane z uchyleniem planu spłaty, i z uwagi na okoliczności uzasadniające utrzymanie planu spłaty, pomimo uchybień, przesłanki dla uchylenia planu spłaty nie powinny być wykładane w sposób rozszerzający.
2. Po pierwsze, sąd uchyla plan spłaty wierzycieli w razie niewykonywania przez upadłego obowiązków określonych w planie spłaty wierzycieli – sąd z urzędu albo na wniosek wierzyciela, po wysłuchaniu upadłego i wierzycieli objętych planem spłaty wierzycieli (art. 491²⁰ ust. 1 p.u.). Jest to, z istoty rzeczy, główna i podstawowa przesłanka uzasadniająca uchylenie planu spłaty. Niewykonywanie obowiązków ustalonych w planie spłaty może przybrać postać niewykonywania tych obowiązków w ogóle albo postać wykonywania tych obowiązków w sposób nienależyty: np. poprzez płatności niepełne albo spóźnione. Naruszenie obowiązków wynikających z planu spłaty może polegać na wybiórczym zaspokajaniu wierzycieli. Przy czym przewidziana w treści komentowanego przepisu klauzula rozsądku i zasada proporcjonalności pozwalają na odpowiednie dostosowanie sankcji uchylenia planu spłaty do odpowiednio doniosłego przypadku w praktyce. Jeżeli zostało wszczęte postępowanie w przedmiocie uchylenia planu spłaty a upadły przed wydaniem orzeczenia dopełnił swoich obowiązków, to można bronić poglądu, że – w zasadzie – umorzenie planu spłaty byłoby bezprzedmiotowe. Powstaje pytanie czy udzielenie niektórym wierzycielom większych korzyści niż wynikające z planu spłaty jest naruszeniem ustalonych obowiązków? Wydaje się, że w takim przypadku plan spłaty nie powinien zostać uchylony. Można natomiast rozważyć zmianę planu spłaty, tak aby wyrównać uszczerbek ekonomiczny tych wierzycieli, którzy zostali pominięci przez upadłego przy wykonywaniu planu spłaty. W takim wypadku „ponadwymiarowe” płatności dokonane przez upadłego mogłyby zostać zarachowane na poczet nowych spłat.

Uchylenie planu spłaty skutkujące brakiem możliwości oddłużenia

1. Po drugie, sąd uchyla plan spłaty wierzycieli gdy upadły nie złożył w terminie sprawozdania z wykonania planu spłaty wierzycieli zgodnie z art. 491¹⁸ ust. 3 p.u. (art. 491²⁰ ust. 2 pkt 1 p.u.)
2. Po trzecie, sąd uchyla plan spłaty wierzycieli gdy upadły w sprawozdaniu z wykonania planu spłaty wierzycieli zataił osiągnięte przychody lub nabyte składniki majątkowe, o których mowa w art. 491¹⁸ ust. 3 p.u. (art. 491²⁰ ust. 2 pkt 2 p.u.).
3. Po czwarte, sąd uchyla plan spłaty wierzycieli gdy upadły dokonał czynności prawnej, o której mowa w art. 491¹⁸ ust. 1 p.u. bez uzyskania zgody sądu albo czynność ta nie została przez sąd zatwierdzona (art. 491²⁰ ust. 2 pkt 3 p.u.).
4. Po piąte, sąd uchyla plan spłaty wierzycieli gdy upadły ukrywał majątek lub czynność prawna upadłego została prawomocnie uznana za dokonaną z pokrzywdzeniem wierzycieli (art. 491²⁰ ust. 2 pkt 4 p.u.).
5. Uchylenie planu spłaty nie jest bezwzględne. Sąd nie uchyla planu jeżeli uchybienie obowiązkom jest nieznaczne lub dalsze wykonywanie planu spłaty wierzycieli jest uzasadnione względami słuszności lub względami humanitarnymi

Postanowienie o stwierdzeniu wykonania planu spłaty i umorzeniu zobowiązań

1. Po wykonaniu przez upadłego obowiązków określonych w planie spłaty wierzycieli sąd wydaje postanowienie o stwierdzeniu wykonania planu spłaty wierzycieli i umorzeniu zobowiązań upadłego powstałych przed dniem ogłoszenia upadłości i niewykonanych w wyniku wykonania planu spłaty wierzycieli. Na postanowienie przysługuje zażalenie (art. 491²¹ ust. 1 p.u.).
2. Jeżeli w wyniku rozpoznania skargi kasacyjnej postanowienie o ustaleniu planu spłaty wierzycieli zostanie uchylone, sąd uchyla postanowienie, o którym mowa w art. 491²¹ ust. 1 (art. 491¹⁷ ust. 3 p.u.).

III. Inne przypadki oddłużenia

Oddłużenie poprzez umorzenie zobowiązań upadłego postanowieniem sądu w postępowaniu odrębnym po uchyleniu planu spłaty , którego upadły nie jest w stanie wykonać z przyczyn obiektywnych

1. Jeżeli brak możliwości wywiązania się z obowiązków określonych w planie spłaty wierzycieli ma charakter trwały i zarazem (koniunkcja) wynika z okoliczności niezależnych od upadłego (a zatem okoliczności obiektywnych), sąd – na podstawie art. 491¹⁹ ust. 1 p.u. - na wniosek upadłego, po wysłuchaniu wierzycieli, może uchylić plan spłaty wierzycieli i umorzyć niewykonane zobowiązania upadłego, o których mowa w art. 491¹⁵ ust. 1–3 p.u.
2. Okolicznościami niezależnymi od upadłego może być np. poważna choroba, zwiększenie wydatków na osobę względem której upadły ma obowiązek alimentacyjny, zwolnienie z pracy, itp.
3. W sprawach tych sąd orzeka na rozprawie. O terminie rozprawy zawiadamia się wierzycieli przez obwieszczenie (art. 491^{20a} p.u.). Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie, a od postanowienia sądu drugiej instancji skarga kasacyjna (art. 491¹⁹ ust. 1 p.u.).

Oddłużenie poprzez umorzenie zobowiązań upadłego postanowieniem sądu w postępowaniu odrębnym bez ustalania planu spłaty

1. Oddłużenie upadłego bez ustalania planu spłaty może mieć miejsce w dwóch przypadkach.
2. Po pierwsze, zgodnie z art. 491¹⁶ ust. 1 p.u. sąd umarza zobowiązania upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli, jeśli osobista sytuacja upadłego w oczywisty sposób wskazuje, że jest on trwale niezdolny do dokonywania jakichkolwiek spłat w ramach planu spłaty wierzycieli. Jeżeli w powyższym przypadku w postępowaniu zgromadzono fundusze masy upadłości, sąd wydaje postanowienie o ustaleniu planu spłaty wierzycieli, w którym wymienia wierzycieli uczestniczących w planie spłaty, oraz dokonuje podziału funduszy masy upadłości między wierzycieli uczestniczących w planie spłaty i umarza zobowiązania upadłego niewykonane w wyniku wykonania planu spłaty wierzycieli (art. 491¹⁶ ust. 1a p.u.). Oczywiście jeżeli wśród aktywów masy upadłości znajdują się rzeczy lub prawa obciążone rzeczowo, to w planie spłaty należy uwzględnić tzw. prawo odrębności.
3. Przepis art. 491¹⁶ ust. 1 p.u. pozwala na uniknięcie ustalenia planu spłaty, jeżeli z góry wiadomo, że upadły nie posiada zdolności dokonania jakichkolwiek spłat względem wierzycieli. Planowi spłaty należy przypisać nie tylko funkcję windykacyjną, ale także funkcję wychowawczą. Z tej przyczyny odstąpienie od ustalenia planu spłaty, a zatem rezygnacja z istotnego stadium postępowania u, powinno mieć charakter absolutnie wyjątkowy. Z uwagi na stan zdrowia upadłego, niedołężność, brak zdolności do pracy, w połączeniu z brakiem źródeł przychodów może być *a priori* oczywiste, że upadły nie dokona jakichkolwiek spłat. Wydaje się, że okolicznością uzasadniającą zastosowanie komentowanego przepisu może być perspektywa rychłej śmierci upadłego z uwagi na rozwinięte stadium nieuleczalnej choroby. Rozstrzygnięcie powinno zostać podjęte przez sąd po wszechstronnym rozważeniu wszystkich okoliczności sprawy.

Oddłużenie poprzez umorzenie zobowiązań upadłego postanowieniem sądu w postępowaniu odrębnym bez ustalania planu spłaty

Po drugie, zgodnie z art. 491¹⁴ ust. 5 p.u. w przypadku braku zgłoszeń wierzytelności i braku wierzytelności, które w postępowaniu upadłościowym prowadzonym zgodnie z przepisami części pierwszej podlegałyby z urzędu umieszczeniu na liście wierzytelności, sąd, po upływie terminu do zgłoszenia wierzytelności, wydaje postanowienie o umorzeniu zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli, chyba że w toku postępowania nie zostały zaspokojone koszty tego postępowania tymczasowo pokryte przez Skarb Państwa lub inne zobowiązania masy upadłości. W myśl art. 491¹⁴ ust. 6 p.u. zgłoszenie wierzytelności dokonane po złożeniu przez syndyka projektu planu spłaty wierzycieli z uzasadnieniem albo informacji, że zachodzą przesłanki, o których mowa w art. 491^{14a} ust. 1 lub art. 491¹⁶ ust. 1 lub 2a p.u., pozostawia się bez rozpoznania.

-

Oddłużenie postanowieniem sądu w postępowaniu odrębnym w drodze warunkowego umorzenia zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli .

1. Instytucja warunkowego umorzenia zobowiązań stanowi istotne *novum* w konsumenckim prawie upadłościowym. Została ona wprowadzona ustawą z 30 sierpnia 2019r.
2. Zgodnie z art. 491¹⁶ ust. 2a p.u. jeżeli niezdolność upadłego do dokonywania jakichkolwiek spłat w ramach planu spłaty wierzycieli wynikająca z osobistej sytuacji upadłego nie ma charakteru trwałego, sąd umarza zobowiązania upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli pod warunkiem, że w terminie pięciu lat od dnia uprawomocnienia się postanowienia o warunkowym umorzeniu zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli upadły ani żaden z wierzycieli nie złoży wniosku o ustalenie planu spłaty wierzycieli , na skutek którego sąd, uznając, że ustała niezdolność upadłego do dokonywania jakichkolwiek spłat w ramach planu spłaty wierzycieli , uchyli postanowienie o warunkowym umorzeniu zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli i ustali plan spłaty wierzycieli.
3. Przepis art. 491²¹ ust. 2 p.u. formułujący katalog zobowiązań nie podlegających umorzeniu stosuje się także do przypadku warunkowego umorzenia zobowiązań.
4. Jeżeli w postępowaniu zgromadzono fundusze masy upadłości (to samo dotyczy środków pieniężnych podlegających tzw. prawu odrębności), sąd wydaje postanowienie o ustaleniu planu spłaty wierzycieli, w którym wymienia wierzycieli uczestniczących w planie spłaty, oraz dokonuje podziału funduszy masy upadłości między wierzycieli uczestniczących w planie spłaty i umarza zobowiązania upadłego niewykonane w wyniku wykonania planu spłaty wierzyciel.
5. Na wniosek upadłego lub wierzyciela sąd może uchylić postanowienie o warunkowym umorzeniu zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli i ustalić plan spłaty wierzycieli również po upływie pięciu lat od dnia uprawomocnienia się postanowienia o warunkowym umorzeniu zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli (art. 491¹⁶ ust. 2b p.u.).
6. W okresie pięciu lat od dnia uprawomocnienia się postanowienia o warunkowym umorzeniu zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli upadły nie może dokonywać czynności prawnych, dotyczących jego majątku, które mogłyby pogorszyć jego sytuację majątkową (art. 491¹⁶ ust. 2c p.u.). Niemniej w szczególnie uzasadnionych przypadkach sąd, na wniosek upadłego, może wyrazić zgodę na dokonanie czynności prawnej albo zatwierdzić jej dokonanie(art. 491¹⁶ ust. 2d p.u.).

Oddłużenie postanowieniem sądu w postępowaniu odrębnym w drodze warunkowego umorzenia zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli .

1. W powyższym okresie upadły jest obowiązany składać sądowi corocznie, do końca kwietnia, sprawozdanie ze swojej sytuacji majątkowej i zawodowej za poprzedni rok kalendarzowy, w którym wykazuje osiągnięte przychody oraz nabyte składniki majątkowe o wartości przekraczającej przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku za ostatni kwartał okresu sprawozdawczego, ogłoszone przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego, jak również swoje możliwości zarobkowe, wydatki potrzebne na swoje utrzymanie i osób pozostających na jego utrzymaniu, w tym potrzeby mieszkaniowe. Do sprawozdania upadły dołącza kopię złożonego rocznego zeznania podatkowego (art. 491¹⁶ ust. 2e p.u.).
2. W okresie pięciu lat od dnia uprawomocnienia się postanowienia o warunkowym umorzeniu zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty niedopuszczalne jest wszczęcie postępowania egzekucyjnego dotyczącego wierzytelności powstałych przed ustaleniem planu spłaty wierzycieli, z wyjątkiem wierzytelności wynikających z zobowiązań, o których mowa w art. 491²¹ ust. 2 p.u. (art. 491¹⁶ ust. 2f p.u.).
3. Sąd uchyla postanowienie o warunkowym umorzeniu zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli, w czterech następujących przypadkach, w okresie, pięciu lat od dnia uprawomocnienia się postanowienia o warunkowym umorzeniu zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty.
4. Po pierwsze, sąd uchyla postanowienie o warunkowym umorzeniu zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli, jeżeli upadły nie złożył w terminie sprawozdania ze swojej sytuacji majątkowej i zawodowej za poprzedni rok kalendarzowy.
5. Po drugie, sąd uchyla postanowienie o warunkowym umorzeniu zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli, jeżeli upadły w sprawozdaniu, ze swojej sytuacji majątkowej i zawodowej za poprzedni rok kalendarzowy, podał nieprawdziwe informacje, w szczególności zataił osiągnięte przychody lub nabyte składniki majątkowe.
6. Po trzecie, sąd uchyla postanowienie o warunkowym umorzeniu zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli, jeżeli upadły dokonał czynności prawnej, dotyczącej jego majątku, która mogłyby pogorszyć jego sytuację majątkową, bez uzyskania zgody sądu albo czynność ta nie została przez sąd zatwierdzona.
7. Po czwarte, sąd uchyla postanowienie o warunkowym umorzeniu zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli, jeżeli upadły ukrywał majątek lub czynność prawna upadłego została prawomocnie uznana za dokonaną z pokrzywdzeniem wierzycieli.

Oddłużenie postanowieniem sądu w postępowaniu odrębnym w drodze warunkowego umorzenia zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli .

1. Sąd upadłościowy powinien jednak zaniechać uchylenia postanowienia o warunkowym umorzeniu zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli jeżeli jest uzasadnione względami słuszności lub względami humanitarnymi albo jeżeli uchybienie obowiązkom jest nieznaczne lub (art. 491¹⁶ ust. 2g p.u.).
2. W razie uchylenia postanowienia o warunkowym umorzeniu zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli zobowiązania upadłego nie podlegają umorzeniu (art. 491¹⁶ ust. 2h p.u.).
3. Jeżeli upadły ani żaden z wierzycieli nie złoży stosownego wniosku zobowiązania upadłego ulegają umorzeniu z upływem pięciu lat od dnia uprawomocnienia się postanowienia o warunkowym umorzeniu zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli (art. 491¹⁶ ust. 2i zd. 1 p.u.). Skutek umorzenia ma miejsce z mocy samego prawa.
4. Na wniosek upadłego lub wierzyciela sąd wydaje postanowienie stwierdzające umorzenie zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli (art. 491¹⁶ ust. 2i zd. 2 p.u.). Postanowienie w zakresie stwierdzenia umorzenia zobowiązań ma charakter deklaratoryjny.
5. W postanowieniu sąd wskazuje datę umorzenia zobowiązań upadłego (art. 491¹⁶ ust. 2i zd. 1 p.u.).

Oddłużenie w drodze układu zawartego w odrębnym postępowaniu upadłościowym

1. Jak wspomniano o tym wcześniej układ konsumencki może zostać zawarty w trzech formatach. Regulacja układu w upadłości konsumenckiej bazuje na art. 491²² i 491²³ p.u. i piętrowym odesłaniu do przepisów o układzie w postępowaniu upadłościowym (art. 266a i n. p.u.) i o układzie w Prawie restrukturyzacyjnym. Konstrukcja szerokiego odesłania wywołuje sporo problemów interpretacyjnych.
2. Z treści art. 491²² p.u. nie usunięto postanowienia o kompetencjach sędziego-komisarza, którego już nie powołuje się w upadłości konsumenckiej. Należy przyjąć, że kompetencje te przynależą obecnie do wyznaczonego sędziego.
3. Przepis art. 491² ust. 2 p.u. wskazuje na niestosowanie w upadłości konsumenckiej przepisów o ustalaniu przez syndyka listy wierzytelności - wobec faktu, że funkcje listy wierzytelności przejął plan spłaty. Czy zatem w przypadku wariantu układu konsumenckiego po ogłoszeniu upadłości należy sporządzić listę wierzytelności czy raczej syndyk powinien przygotować projekt kadłubowego planu spłaty (w zakresie odpowiadającym treści listy wierzytelności) i przedłożyć go do sądu jeszcze przed likwidacją masy upadłości? Należałoby bronić poglądu, że ta druga wersja jest trafna.
4. Układ w upadłości konsumenckiej jest rozwiązaniem alternatywnym względem likwidacji masy upadłości i ustalania planu spłaty. Układ konsumencki może być nośnikiem umorzenia zobowiązań. Przy czym, w przypadku przyjęcia układu i jego niewykonywania może nastąpić restytucja wierzytelności objętych układem jako skutek uchylecia układu.

Przesłanki układu konsumenckiego w upadłości konsumenckiej

- Ustawodawca dopuszcza układ w upadłości konsumenckiej. Koncepcję poszerzenia możliwości oddłużenia dłużnika poprzez układ konsumencki wypada ocenić bardzo pozytywnie. Przesłaną dla układu konsumenckiego w upadłości konsumenckiej jest, po pierwsze, uprawdopodobnienie że w drodze układu zostaną osiągnięte cele postępowania (art. 491²² ust. 1 p.u.). Cel upadłości konsumenckiej został wyrażony w art. 2 p.u. Układ konsumencki ma zatem gwarantować przede wszystkim oddłużenie upadłego i dopiero w dalszej kolejności zaspokojenie wierzycieli w możliwie jak najwyższym stopniu. Cel postępowania w postaci oddłużenia jest możliwy do osiągnięcia przy wykorzystaniu instytucji układu albowiem propozycje układowe mogą obejmować zmniejszenie sumy długów. Zasadnicza wątpliwość co do dopuszczalności układu w upadłości konsumenckiej pojawia się w przypadku istnienia wierzytelności zabezpieczonych rzeczowo na składnikach majątkowych upadłego. Układ nie obejmuje wierzytelności zabezpieczonej na mieniu upadłego hipoteką, zastawem, zastawem rejestrowym, zastawem skarbowym lub hipoteką morską, w części znajdującej pokrycie w wartości przedmiotu zabezpieczenia, chyba że wierzyciel wyraził zgodę na objęcie jej układem.

Wyłączenie niektórych wierzytelności z układu konsumenckiego skutkujące brakiem możliwości oddłużenia

1. Układ konsumencki co do zasady obejmuje wierzytelności osobiste (tzn. takie za które upadły odpowiada całym swoim majątkiem) powstałe przed dniem ogłoszenia upadłości (art. 150 ust. 1 p.r. w zw. z art. 266f p.u. w zw. z art. 491²³ p.u.).
2. Bezwzględnie układ konsumencki nie obejmuje: 1) wierzytelności alimentacyjnych oraz rent z tytułu odszkodowania za wywołanie choroby, niezdolności do pracy, kalectwa lub śmierci oraz z tytułu zamiany uprawnień objętych treścią prawa dożywotnią rentę; 2) roszczeń o wydanie mienia i zaniechanie naruszania praw; 3) wierzytelności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne w części finansowanej przez ubezpieczonego, których płatnikiem jest dłużnik (art. 151 ust. 1 p.r. w zw. z art. 266f p.u. w zw. z art. 491²³ p.u.).
3. Co do zasady układ konsumencki nie obejmuje: 1) wierzytelności ze stosunku pracy; 2) wierzytelności zabezpieczonej na mieniu upadłego hipoteką, zastawem, zastawem rejestrowym, zastawem skarbowym lub hipoteką morską, w części znajdującej pokrycie w wartości przedmiotu zabezpieczenia, 3) wierzytelności zabezpieczonych przeniesieniem na wierzyciela własności rzeczy, wierzytelności lub innego prawa, chyba że wierzyciel wyraził zgodę na objęcie jej układem. Zgodę na objęcie wierzytelności układem wyraża się w sposób bezwarunkowy i nieodwołalny, najpóźniej przed przystąpieniem do głosowania nad układem. Zgoda może zostać wyrażona ustnie do protokołu zgromadzenia wierzycieli (art. 151 ust. 2 i 3 p.r. w zw. z art. 266f p.u. w zw. z art. 491²³ p.u.).

•

Skutki układu konsumenckiego

1. Poprzez odesłanie z art. 491²³ p.u., art. 266f p.u. z art. 166 p.r. wynika, że układ wiąże wierzycieli, których wierzytelności według ustawy są objęte układem. Układ nie wiąże wierzycieli, których upadły nie ujawnił i którzy nie byli uczestnikami postępowania.
2. Samo zawarcie układu nie prowadzi jeszcze samo przez się do definitywnego oddłużenia. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 12 kwietnia 2013 r., IV CSK 591/12 wskazał, że „przyjęcie i zatwierdzenie układu nie ma wpływu na samo istnienie objętej nim wierzytelności, lecz wyznacza granice jej egzekwowalności lub inne sposoby zaspokojenia, obowiązujące tak długo, jak długo zatwierdzony układ wiąże oraz pod warunkiem, że zostanie wykonany. Uchylenie układu uchyla powyższe skutki jego zawarcia i sprawia, że objęta nim wierzytelność staje się wierzytelnością egzekwowalną w jej pierwotnej wysokości lub też podlegającą zaspokojeniu w sposób zgodny z treścią pierwotnego zobowiązania dłużnika.”

Skutki układu konsumenckiego

1. Układ konsumencki nie narusza praw wierzyciela wobec poręczyciela oraz współdłużnika upadłego ani praw wynikających z hipoteki, zastawu, zastawu skarbowego, zastawu rejestrowego lub hipoteki morskiej, jeżeli były one ustanowione na mieniu osoby trzeciej. To samo dotyczy praw wynikających z przeniesienia na wierzyciela własności rzeczy, wierzytelności lub innego prawa w celu zabezpieczenia wierzytelności (art. 167 p.r. w zw. z art. 266f p.u. w zw. z art. 491²³ p.u.).
2. Układ nie narusza praw wierzyciela wynikających z hipoteki, zastawu, zastawu rejestrowego i hipoteki morskiej, jeżeli były one ustanowione na mieniu osoby trzeciej. Wierzycielowi służy prawo wyboru dochodzenia roszczeń od dłużnika albo poszukiwanie zaspokojenia w postaci zabezpieczenia rzeczowego na majątku osoby trzeciej.
3. Układ nie narusza praw wynikających z hipoteki, zastawu, zastawu rejestrowego, zastawu skarbowego i hipoteki morskiej, jeżeli były ustanowione na mieniu należącym do upadłego, chyba że uprawniony wyraził zgodę na objęcie zabezpieczonej wierzytelności układem. W przypadku wyrażenia zgody na objęcie układem zabezpieczonej wierzytelności prawa, wynikające z hipoteki, zastawu, zastawu rejestrowego, zastawu skarbowego i hipoteki morskiej, jeżeli były ustanowione na mieniu należącym do dłużnika pozostają w mocy, z tym że zabezpieczają one wierzytelność w wysokości i na warunkach płatności określonych w układzie (art. 168 p.r. w zw. z art. 266f p.u. w zw. z art. 491²³ p.u.).

Uchylenie układu konsumentckiego

1. Sąd uchyla układ na wniosek wierzyciela, syndyka, upadłego, jeżeli upadły nie wykonuje postanowień układu albo jest oczywiste, że układ nie będzie wykonany. Domniemywa się, że jest oczywiste, że układ nie będzie wykonany, jeżeli upadły nie wykonuje zobowiązań powstałych po zatwierdzeniu układu. Uchylenie układu z innych przyczyn jest niedopuszczalne (art. 176 p.r. w zw. z art. 266f p.u. w zw. z art. 491²³ p.u.).
2. Sąd uchyla układ jeżeli upadły nie wykonuje postanowień układu. Niewykonywaniem układu będzie także nienależyte wykonywanie układu. Sytuacja taka będzie miała miejsce np. gdy upadły jest w zwłoce z zapłatą rat układowych, zaprzestał w ogóle wykonywania układu lub układ wykonuje jedynie częściowo. Podstawą do uchylenia układu jest tym samym także wybiórcze zaspokajanie wierzycieli układowych, gdyż upadły jest obowiązany do równomiernego zaspokajania wierzycieli, na których ciężar restrukturyzacji powinien być rozłożony w sposób sprawiedliwy. Wniosek o uchylenie układu może zostać złożony przez każdego z wierzycieli. Jak się wydaje, sąd winien oddalić wniosek o uchylenie układu, jeżeli upadły wykonywał układ z niewielkimi opóźnieniami. Podnieść także należy, iż wierzyciel – wobec niewykonywania układu – może dochodzić ochrony swoich interesów w inny sposób, np. w drodze roszczenia o odsetki za opóźnienie w wykonaniu układu.
3. Po drugie, sąd uchyla układ jeżeli jest oczywiste, że układ nie będzie wykonany. Domniemywa się, że jest oczywiste, że układ nie będzie wykonany, jeżeli upadły nie wykonuje zobowiązań powstałych po zatwierdzeniu układu. Domniemanie to ma charakter wzruszalny (*praesumptio iuris tantum*).

Skutki uchylecia układu konsumentenckiego

1. W przypadku uchylecia albo wygaśnięcia układu dotychczasowi wierzyciele mogą dochodzić swych roszczeń w pierwotnej wysokości. Wyłacone na podstawie układu sumy zalicza się na poczet dochodzonych wierzytelności. Hipoteka, zastaw, zastaw rejestrowy, zastaw skarbowy lub hipoteka morska zabezpieczają wierzytelność w takiej wysokości, w jakiej nie została jeszcze zaspokojona (art. 179 p.r. w zw. z art. 266f p.u. w zw. z art. 491²³ p.u.). Skutki o których mowa w komentowanym przepisie nie powstają *ex lege* w wyniku samego faktu niewykonywania układu ale dopiero w wyniku wydania przez sąd postanowienia w przedmiocie uchylecia układu.
2. Wierzyciele których wierzytelności zostały w ramach układu w całości zaspokojone w przypadku uchylecia układu również mogą dochodzić zaspokojenia w pierwotnej wysokości. Taki wniosek wypływa z wykładni językowej przepisu. Układ nie jest sumą związków bilateralnych pomiędzy upadłym a poszczególnymi wierzycielami. Układ jest konglomeratem wielu relacji prawnych. W związku z niewykonywaniem danego zobowiązania zrestrukturyzowanego układem składany jest wniosek o uchylecie całego układu a nie jego fragmentu. Układ nie musi być również rezultatem zgodnej woli wszystkich wierzycieli ale pewnej większości z nich. Układ wyłącza indywidualne traktowanie wierzycieli – układ jest instrumentem grupowej restrukturyzacji, a wierzyciele dzielą wspólny los w ramach układu.

Oddłużenie w postępowaniu o zawarcie układu na zgromadzeniu wierzycieli przez osobę fizyczną nieprowadzącą działalności gospodarczej

1. Postępowanie o zawarcie układu na zgromadzeniu wierzycieli jest uregulowane w art. 491²⁵ – 491³⁸ p.u. W zakresie nieuregulowanym w przepisach o upadłości konsumenckiej, do postępowania o zawarcie układu na zgromadzeniu wierzycieli, w tym do zawarcia układu, jego skutków, zmiany oraz uchylecia stosuje się odpowiednio przepisy Prawo restrukturyzacyjne dotyczące przyspieszonego postępowania układowego (art. 491³⁸ p.u.).
2. W konsekwencji w postępowaniu o zawarcie układu na zgromadzeniu wierzycieli należy odpowiednio stosować wynikające z Prawa restrukturyzacyjnego reguły dotyczące ustalania spisu wierzytelności, spisu wierzytelności spornych, zwoływania zgromadzenia wierzycieli w celu zawarcia układu, zasad głosowania wierzycieli, liczenia większości koniecznej do ustalenia, że doszło do przyjęcia układu, zatwierdzenia układu, jego skutków oraz zasad zmiany i uchylecia układu.

Ochrona konsumenta

W turystyce

Akt prawny

- U S T AWA z dnia 24 listopada 2017 r. o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych

Podstawowe pojęcia

- **Usługa turystyczna** – należy przez to rozumieć: a) przewóz pasażerów, b) zakwaterowanie w celach innych niż pobytowe, które nie jest nieodłącznym elementem przewozu pasażerów, c) wynajem pojazdów samochodowych lub innych pojazdów silnikowych, d) inną usługę świadczoną podróżnym, która nie stanowi integralnej części usług wskazanych powyżej

Podstawowe pojęcia

- **impreza turystyczna** – należy przez to rozumieć połączenie co najmniej dwóch różnych rodzajów usług turystycznych na potrzeby tej samej podróży lub wakacji,

Utworzenie imprezy turystycznej

Do **utworzenia imprezy turystycznej** dochodzi, jeżeli:

- 1) usługi turystyczne zostały połączone przez jednego przedsiębiorcę turystycznego, w tym na prośbę podróżnego lub zgodnie z jego wyborem, przed zawarciem umowy obejmującej wszystkie usługi lub
- 2) niezależnie od tego, czy zawarto odrębne umowy z dostawcami poszczególnych usług turystycznych, usługi te są: a) nabywane w jednym punkcie sprzedaży i zostały wybrane, zanim podróżny zgodził się dokonać zapłaty lub b) oferowane lub sprzedawane po cenie obejmującej wszystkie usługi lub po cenie całkowitej, lub gdy jedną z tych cen obciążany jest nabywca, lub c) reklamowane lub sprzedawane przy użyciu określenia „impreza turystyczna” lub podobnego, lub d) łączone po zawarciu umowy, na podstawie której podróżny został uprawniony do dokonania wyboru spośród różnych rodzajów usług turystycznych, lub e) nabywane od odrębnych przedsiębiorców turystycznych za pośrednictwem powiązanych procesów rezerwacji online, podczas których przedsiębiorca turystyczny, z którym zawarta została pierwsza umowa, przekazuje innemu przedsiębiorcy turystycznemu lub przedsiębiorcom turystycznym: imię i nazwisko podróżnego, adres poczty elektronicznej oraz szczegóły płatności, a umowa z tym innym przedsiębiorcą turystycznym lub przedsiębiorcami turystycznymi zostanie zawarta najpóźniej 24 godziny po potwierdzeniu rezerwacji pierwszej usługi turystycznej.

Utworzenie powiązanych usług turystycznych

- Do **utworzenia powiązanych usług turystycznych** dochodzi, jeżeli przedsiębiorca turystyczny ułatwia podróżnym nabywanie usług turystycznych: 1) przy okazji jednej wizyty lub kontaktu z jego punktem sprzedaży z możliwością dokonania wyboru i zapłaty odrębnie za każdą usługę turystyczną lub 2) w sposób ukierunkowany od innego przedsiębiorcy turystycznego w zakresie co najmniej jednej dodatkowej usługi turystycznej, jeżeli umowa z tym przedsiębiorcą turystycznym zostanie zawarta najpóźniej 24 godziny po potwierdzeniu rezerwacji pierwszej usługi turystycznej.

IUS COGENS

- Podróżny nie może zrzec się w całości lub w części praw wynikających z ustawy.
- Postanowienia umów zawieranych przez przedsiębiorców turystycznych z podróżnymi lub oświadczenia podróżnego mniej korzystne dla podróżnych niż postanowienia ustawy są nieważne. W miejsce postanowień umowy mniej korzystnych dla podróżnego obowiązują przepisy ustawy

Ochrona przed niewypłacalnością

Organizatorzy turystyki oraz przedsiębiorcy ułatwiający nabywanie powiązanych usług turystycznych są obowiązani zapewnić podróżnym na wypadek swojej niewypłacalności:

- a) pokrycie kosztów kontynuacji imprezy turystycznej lub kosztów powrotu do kraju, obejmujących w szczególności koszty transportu i zakwaterowania, w tym także w uzasadnionej wysokości koszty poniesione przez podróżnych, w przypadku gdy organizator turystyki lub przedsiębiorca ułatwiający nabywanie powiązanych usług turystycznych, wbrew obowiązkowi, nie zapewnia tej kontynuacji lub tego powrotu,
- b) zwrot wpłat

ŚRODKI GWARANCJI

- Zabezpieczenia finansowe
- Turystyczny Fundusz Gwarancyjny

Obowiązki informacyjne wobec podróżnych oraz umowa o udział w imprezie turystycznej

- Organizator turystyki, przedsiębiorca ułatwiający nabywanie powiązanych usług turystycznych oraz agent turystyczny, w przypadku gdy impreza turystyczna jest sprzedawana za jego pośrednictwem, przed zawarciem umowy udzielają podróżnym **standardowych informacji za pośrednictwem odpowiedniego standardowego formularza informacyjnego.**

Brak standardowego formularza

- Jeżeli dany rodzaj powiązanych usług turystycznych nie jest objęty standardowym formularzem informacyjnym, przedsiębiorca ułatwiający nabywanie powiązanych usług turystycznych udziela podróżnemu w jasny, zrozumiały i widoczny sposób informacji dotyczących: 1) objęcia ochroną na wypadek niewypłacalności; 2) wyłącznej odpowiedzialności za należyte, zgodne z umową wykonanie swojej usługi przez każdego usługodawcę z osobna; 3) niestosowania do powiązanych usług turystycznych przepisów ustawy, które dotyczą wyłącznie imprez turystycznych.

Obowiązki informacyjne

Organizator turystyki lub agent turystyczny, w przypadku gdy impreza turystyczna jest sprzedawana za jego pośrednictwem, udziela podróżnemu, zanim podróżny ten zwiąże się jakąkolwiek umową o udział w imprezie turystycznej lub odpowiadającą jej ofertą, następujących informacji:

właściwości usług turystycznych

1) dotyczących głównych właściwości usług turystycznych: a) miejsce pobytu, trasę i czas trwania imprezy, w tym co najmniej przybliżoną datę początkową i końcową oraz liczbę noclegów zapewnianych w trakcie imprezy turystycznej, b) rodzaj, klasę, kategorię lub charakter środka transportu, a także informacje dotyczące przejazdów, w szczególności czas i miejsce wyjazdów oraz postojów, a jeżeli dokładny czas nie został jeszcze określony – o przybliżonym czasie wyjazdu i powrotu, c) położenie, rodzaj i kategorię obiektu zakwaterowania, według przepisów kraju pobytu, d) liczbę i rodzaj posiłków, e) szczegółowy program zwiedzania, wycieczki lub inne usługi uwzględnione w cenie imprezy turystycznej, f) czy jakiegokolwiek usługi turystyczne będą świadczone w grupie, oraz – jeśli to możliwe – o przybliżonej liczebności grupy, g) informację o wymaganiach językowych, w przypadku gdy skorzystanie przez podróżnego z niektórych usług turystycznych będzie zależało od skutecznej komunikacji ustnej, h) informację o dostępności usług turystycznych dla osób o ograniczonej sprawności ruchowej, a także, na wniosek podróżnego, dokładne informacje na temat możliwości ich dostosowania do jego potrzeb;

Cena

- **kwotę lub procentowy udział przedpłaty** w cenie imprezy turystycznej i termin jej wniesienia oraz termin zapłaty całej ceny, a także sposób dokonania zapłaty oraz wskazanie, jeśli wpłata jest przyjmowana na turystyczny rachunek powierniczy;

Cenę imprezy turystycznej

- cenę imprezy turystycznej łącznie z podatkami oraz w razie potrzeby z wszelkimi dodatkowymi opłatami i innymi kosztami lub – jeśli nie można zasadnie oczekiwać, aby koszty te zostały obliczone przed zawarciem umowy o udział w imprezie turystycznej – informację o rodzaju dodatkowych kosztów, którymi podróżny może zostać obciążony;

DALSZE INFORMACJE

4) minimalną liczbę osób wymaganych, aby impreza turystyczna się odbyła;
5) termin powiadomienia podróżnego na piśmie o ewentualnym odwołaniu imprezy turystycznej z powodu niewystarczającej liczby zgłoszeń, jeśli jej realizacja jest uzależniona od liczby zgłoszeń; 6) informację o prawie do rozwiązania przez podróżnego umowy o udział w imprezie turystycznej w każdym momencie przed rozpoczęciem imprezy turystycznej za stosowną opłatą oraz jej wysokości; 7) ogólne informacje o obowiązujących przepisach paszportowych, wizowych i sanitarnych oraz o wymaganiach zdrowotnych dotyczących udziału w imprezie turystycznej; nazwę handlową i adres organizatora turystyki lub agenta turystycznego, a także ich numery telefonów lub adresy poczty elektronicznej; 9) informację o ubezpieczeniach obowiązkowych lub dobrowolnym ubezpieczeniu na pokrycie kosztów rozwiązania przez podróżnego umowy o udział w imprezie turystycznej lub kosztów świadczenia pomocy, w tym kosztów powrotu do kraju w razie wypadku, choroby lub śmierci.

Ciężar dowodu w zakresie realizacji obowiązków informacyjnych

- Ciężar dowodu w zakresie realizacji obowiązków informacyjnych spoczywa na przedsiębiorcy turystycznym.

UMOWA

- Umowa o udział w imprezie turystycznej jest sporządzana w sposób prosty, zrozumiały i czytelny.
- W chwili zawarcia umowy o udział w imprezie turystycznej lub niezwłocznie po jej zawarciu organizator turystyki lub agent turystyczny udostępnia podróżnemu na trwałym nośniku kopię tej umowy lub potwierdzenie jej zawarcia.
- Podróżny jest uprawniony do żądania kopii umowy o udział w imprezie turystycznej w postaci papierowej, jeżeli umowa ta została zawarta w jednoczesnej fizycznej obecności stron.

Zakaz ograniczenia odpowiedzialności

- Postanowienia umów zawartych z podróżnymi oraz oświadczenia organizatora turystyki, jak i przedsiębiorcy ułatwiającego nabywanie powiązanych usług turystycznych zmierzające do wyłączenia lub ograniczenia odpowiedzialności określonej w ustawie są nieważne.

insurance

- Organizatorzy turystyki, organizujący imprezy turystyczne za granicą, zawierają na rzecz podróżnych umowy ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków i kosztów leczenia

Info praktyczne

- Przed rozpoczęciem imprezy turystycznej organizator turystyki dostarcza podróżnemu niezbędne pokwitowania, vouchery i bilety oraz informacje o planowanym czasie wyjazdu i – w stosownych przypadkach – terminie odprawy, a także o planowanych godzinach przystanków pośrednich, połączeń transportowych i przyjazdu

Zmiana podróznego

- Podróżny może bez zgody organizatora turystyki przenieść na osobę spełniającą warunki udziału w imprezie turystycznej wszystkie przysługujące mu z tytułu umowy o udział w imprezie turystycznej uprawnienia, jeżeli jednocześnie osoba ta przejmuje wszystkie wynikające z tej umowy obowiązki.

Opcja

- Organizator turystyki przed rozpoczęciem imprezy turystycznej może dokonać jednostronnie zmiany warunków umowy o udział w imprezie turystycznej wyłącznie w przypadkach

Wyraźne zastrzeżenie/symetryczność

- Po zawarciu umowy o udział w imprezie turystycznej podwyższenie ceny jest możliwe wyłącznie, gdy w umowie wyraźnie zastrzeżono taką możliwość oraz gdy stanowi ona, że podróżny ma prawo do obniżki ceny,

Przyczyny podwyższenia ceny

Umowa o udział w imprezie turystycznej określa, w jaki sposób będą obliczane zmiany cen.

Podwyższenie cen jest możliwe wyłącznie jako bezpośredni skutek zmiany: 1) ceny przewozów pasażerskich wynikających ze zmiany kosztów paliwa lub innych źródeł zasilania; 2) wysokości podatków lub opłat od usług turystycznych objętych umową o udział w imprezie turystycznej, nałożonych przez podmioty, które nie biorą bezpośredniego udziału w realizacji imprezy turystycznej, w tym podatków turystycznych, opłat lotniskowych lub opłaty za wejście na pokład i zejście na ląd w portach oraz na lotniskach; 3) kursów walut mających znaczenie dla danej imprezy turystycznej.

Termin

- Cena ustalona w umowie o udział w imprezie turystycznej nie może być podwyższona w okresie 20 dni przed datą rozpoczęcia imprezy turystycznej.

Opcja

- Organizator turystyki przed rozpoczęciem imprezy turystycznej może dokonać jednostronnie zmiany warunków umowy o udział w imprezie turystycznej także w przypadku, gdy łącznie spełnia następujące warunki: 1) zastrzegł sobie prawo do tego w umowie; 2) zmiana jest nieznaczna; 3) poinformuje podróżnego o zmianie w sposób jasny, zrozumiały i widoczny, na trwałym nośniku

Uprawnienia podróżnego

Podróżny w terminie wyznaczonym przez organizatora turystyki informuje go, że: 1) przyjmuje proponowaną zmianę umowy o udział w imprezie turystycznej albo 2) odstępuje od umowy o udział w imprezie turystycznej za zwrotem wszystkich wniesionych wpłat i bez obowiązku wniesienia opłaty za odstąpienie, albo 3) odstępuje od umowy o udział w imprezie turystycznej oraz przyjmuje zastępczą imprezę turystyczną.

Odstąpienie od umowy przez podróżnego

Podróżny może odstąpić od umowy o udział w imprezie turystycznej w każdym czasie przed jej rozpoczęciem.

Podróżny może zostać zobowiązany do zapłacenia odpowiedniej i uzasadnionej opłaty za odstąpienie od umowy o udział w imprezie turystycznej na rzecz organizatora turystyki. W przypadku nieokreślenia w umowie o udział w imprezie turystycznej opłat za odstąpienie od umowy o udział w imprezie turystycznej wysokość tej opłaty odpowiada cenie imprezy turystycznej pomniejszonej o zaoszczędzone koszty lub wpływy z tytułu alternatywnego wykorzystania danych usług turystycznych. Na żądanie podróżnego organizator turystyki uzasadnia wysokość opłat za odstąpienie od umowy o udział w imprezie turystycznej.

W umowie o udział w imprezie turystycznej może zostać wskazana opłata za odstąpienie od umowy o udział w imprezie turystycznej w wysokości zależnej od tego, w jakim czasie przed rozpoczęciem imprezy turystycznej doszło do odstąpienia od umowy o udział w imprezie turystycznej, od spodziewanych oszczędności kosztów oraz spodziewanego dochodu z tytułu alternatywnego wykorzystania danych usług turystycznych. Opłata podlega potrąceniu z wpłaty dokonanej przez podróżnego.

Podróżny może odstąpić od umowy o udział w imprezie turystycznej przed rozpoczęciem imprezy turystycznej bez ponoszenia opłaty za odstąpienie w przypadku wystąpienia nieuniknionych i nadzwyczajnych okoliczności występujących w miejscu docelowym lub jego najbliższym sąsiedztwie, które mają znaczący wpływ na realizację imprezy turystycznej lub przewóz podróżnych do miejsca docelowego. Podróżny może żądać wyłącznie zwrotu wpłat dokonanych z tytułu imprezy turystycznej, bez odszkodowania lub zadośćuczynienia w tym zakresie

Rozwiązanie umowy przez organizatora

- Organizator turystyki może rozwiązać umowę o udział w imprezie turystycznej i dokonać pełnego zwrotu podróżnemu wpłat dokonanych z tytułu imprezy turystycznej, bez dodatkowego odszkodowania lub zadośćuczynienia, jeżeli: 1) **liczba osób, które zgłosiły się do udziału w imprezie turystycznej, jest mniejsza niż minimalna liczba osób podana w umowie o udział w imprezie turystycznej**, a organizator turystyki powiadomił podróżnego o rozwiązaniu umowy o udział w imprezie turystycznej w terminie określonym w umowie o udział w imprezie turystycznej, lecz nie później niż na: a) 20 dni przed rozpoczęciem imprezy turystycznej trwającej ponad 6 dni, b) 7 dni przed rozpoczęciem imprezy turystycznej trwającej 2–6 dnic) 48 godzin przed rozpoczęciem imprezy turystycznej trwającej krócej niż 2 dni, lub 2) organizator turystyki **nie może zrealizować umowy o udział w imprezie turystycznej z powodu nieuniknionych i nadzwyczajnych okoliczności** i powiadomił podróżnego o rozwiązaniu umowy o udział w imprezie turystycznej niezwłocznie przed rozpoczęciem imprezy turystycznej.

Wykonanie umowy

- Organizator turystyki ponosi odpowiedzialność za wykonanie usług turystycznych objętych umową o udział w imprezie turystycznej, bez względu na to, czy usługi te mają być wykonane przez organizatora turystyki, czy przez innych dostawców usług turystycznych.
- Podróżny zawiadamia organizatora turystyki niezwłocznie, w miarę możliwości w trakcie trwania imprezy turystycznej, z uwzględnieniem okoliczności danej sprawy, o stwierdzeniu niezgodności.
- Jeżeli którakolwiek z usług turystycznych nie jest wykonywana zgodnie z umową o udział w imprezie turystycznej, organizator turystyki usuwa niezgodność, chyba że jest to niemożliwe albo wiąże się z kosztami, które są niewspółmiernie wysokie w stosunku do zakresu niezgodności i wartości usług turystycznych, których one dotyczą.

Regulacja szczegółowa

- Jeżeli organizator turystyki nie usunie niezgodności w rozsądnym terminie wyznaczonym przez podróżnego, podróżny może dokonać tego sam i wystąpić o zwrot poniesionych, niezbędnych wydatków. Podróżny nie jest zobowiązany do wyznaczenia terminu, jeżeli organizator odmówi usunięcia niezgodności lub gdy z okoliczności wynika, że niezgodność powinna być usunięta niezwłocznie.
- Organizator turystyki, który w czasie trwania danej imprezy turystycznej nie wykonuje przewidzianych w umowie o udział w imprezie turystycznej usług stanowiących istotną część tej imprezy, jest obowiązany, bez obciążania podróżnego dodatkowymi kosztami, wykonać w ramach tej imprezy odpowiednie świadczenia zastępcze, również w przypadku, gdy uzgodniony w umowie o udział w imprezie turystycznej powrót podróżnego do miejsca rozpoczęcia podróży nie został zapewniony.
- Jeżeli jakość świadczeń zastępczych jest niższa od jakości usługi określonej w programie imprezy turystycznej, organizator turystyki przyznaje podróżnemu odpowiednie obniżenie ceny imprezy turystycznej.

Regulacja szczegółowa

- Podróżny może odrzucić zaproponowane świadczenia zastępcze tylko wtedy, gdy nie są one porównywalne z tym, co zostało uzgodnione w umowie o udział w imprezie turystycznej, lub jeżeli przyznana obniżka ceny jest nieodpowiednia
- W przypadku gdy niezgodność istotnie wpływa na realizację imprezy turystycznej, a organizator turystyki nie zdoła usunąć tej niezgodności w rozsądnym terminie wyznaczonym przez podróżnego, podróżny ma prawo do rozwiązania umowy o udział w imprezie turystycznej bez opłaty za jej rozwiązanie. 9. Jeżeli impreza turystyczna obejmuje transport podróżnych, organizator turystyki zapewnia powrót podróżnego do kraju równoważnym środkiem transportu niezwłocznie i bez obciążania podróżnego dodatkowymi kosztami.
- Jeżeli nie jest możliwe zaproponowanie świadczeń zastępczych lub podróżny je odrzuci wówczas podróżny jest uprawniony do uzyskania obniżenia ceny lub odszkodowania, lub zadośćuczynienia, bez rozwiązywania umowy o udział w imprezie turystycznej.
- W przypadku gdy niemożliwe jest zapewnienie powrotu podróżnego do kraju zgodnie z umową o udział w imprezie turystycznej z powodu nieuniknionych i nadzwyczajnych okoliczności, organizator turystyki ponosi koszty niezbędnego zakwaterowania podróżnego, w miarę możliwości o kategorii równoważnej do określonej w umowie o udział w imprezie turystycznej, przez okres do 3 nocy.
- Uprawnienie powyższe, nie wyłącza stosowania przepisów korzystniejszych w tym zakresie.

Odpowiedzialność

- Podróżnemu przysługuje obniżka ceny za każdy okres, w trakcie którego stwierdzono niezgodność, chyba że została ona spowodowana wyłącznym działaniem lub zaniechaniem podróżnego.
- Podróżnemu przysługuje odszkodowanie lub zadośćuczynienie za poniesione szkody lub krzywdy, których doznał w wyniku niezgodności. Organizator turystyki niezwłocznie wypłaca odszkodowanie lub zadośćuczynienie.
- Podróżnemu nie przysługuje odszkodowanie lub zadośćuczynienie za niezgodność w przypadku, gdy organizator turystyki udowodni, że: 1) winę za niezgodność ponosi podróżny; 2) winę za niezgodność ponosi osoba trzecia, niezwiązana z wykonywaniem usług turystycznych objętych umową o udział w imprezie turystycznej, a niezgodności nie dało się przewidzieć lub uniknąć; 3) niezgodność została spowodowana nieuniknionymi i nadzwyczajnymi okolicznościami. 4. Roszczenia, o których mowa w ust. 1 i 2, przedawniają się z upływem 3 lat.

Błędy rezerwacji

- Organizator turystyki, przedsiębiorca ułatwiający nabywanie powiązanych usług turystycznych lub agent turystyczny ponosi odpowiedzialność odszkodowawczą wobec podróżnego za swoje błędy w rezerwacji, chyba że odpowiedzialność za błąd ponosi podróżny lub błąd ten powstał na skutek nieuniknionych i nadzwyczajnych okoliczności.